

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Homiliae Catholicae De Sacris Arcanis Deiparæ Mariæ Et Iosephi

Cum quadruplici Indice

Cartagena, Juan de

Coloniae Agrippinae, 1613

Liber Tertivs. De Sacris Arcanis Præsentationis Beatæ Virginis in Templo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51414](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51414)

DE SACRIS AR- CANIS PRÆSENTA- TIONIS B. VIRGINIS

IN TEMPLO.

LIBER TERTIVS.

HOMILIA PRIMA.

*HISTORIAM MARIANAE PRÆSENTATIO-
nis in Templo, variaq; prodigia illam concomitantia, pri-
scorum Patrum monumentis, ac multiplici pro-
batissimorum Doctorem testimonio stabilimus.*

NE in vanum in sub-
lime ædificium eri-
gere videamur, non
præiactò prius suffi-
cienti fundamento,
certè cum hæretico-
rum impudèria Præ-
sentationis historiam ab Ecclesia Catho-
lica receptam, tanquam fabellam, ac ri-
diculam narrationem perfricata fronte
irrideat, compellor verissimam illam esse
ex antiquissimis Patribus, omni exce-
ptione maioribus testibus, prius compro-
bare, quàm illustrare. In primis ergo pro-
duco S. Ioannem Damascenum in hunc
modum de Præsentatione loquentem:
Editur partu in domo ouilis Ioakim, & addu-
ciur in templum; deinde in domo Domini plā-
tata, & impinguita spiritu, velut olina fru-

ctifera omnis virtutis habitaculum facta est,
ab omni seculari vita, & carnali concupis-
centia procul mentem sequestrans, & sic Vir-
ginem animam cum corpore conservans, ut
decebat eam; que in sinu Deum susceptura es-
set; sanctus enim ex illis in sanctis requies-
cit; sic igitur sanctificationem omnem exer-
cet, ut templum sanctum, & admirabile
Altissimi Dei digne demonstraretur. sic il-
le, sed ante illum Gregorius Nissenus Greg. Nis-
enus serm. 4
habet: Audiuus igitur arcanam, & ocul-
tam quandam historiam tales de ea re memo-
riae prodentem narrationes. Insignis quidem
in illa ex alta secundum legem viuendi ratione,
& nobilis propter summam virtutem pater
Virginis erat, sed expertus sobolis confesce-
bat, propterea, quod coniux eius ad liberorum
procreatione apta non esset. Habebatur autem
mari-

Ioan. Da-
masc. lib. 4.
de Orthod.
fid. cap. 13.
circa med.

matribus ab lege quidam honor, cuius honoris steriles participes non erant. Imitatur igitur hac quoque ea, quae de matre Samuelis narratur, & Sanctum sanctorum ingressa, supplicat Deo, ne legum beneficio privetur, quae nihil in legem peccasset; sed, ut mater fieret, ac Deo, quod gigneretur, consecraret. Confirmata autem nutu diuino, donum, quod petiit accepit: quae autem nata esset puella, nomen quidem imposuit ei Mariam, ut etiam per nomen impositum, diuinitus datum minus significaretur; quum autem puellam ita grandis euassisset, ut mammae ad moueri eam amplius opus non esset, haud cunctata est, eam ad templum adducere, ac Deo reddere, atque promissum praestare. Sacerdotes autem exemplo Samuelis in sacris interim puellam educauerunt. hęc D. Gregorius Nisignus. Nec iuuat auctoritatem huius historiae infringere velle; eo, quod S. Gregorius egregie vocauit illam apocriphā, & mysticam, quia hoc idem est, quod apud nos tamquam occultam, & atanam, absque scripto canonico, per nudam traditionē, vsque ad tempus illud peruenisse. Vnde veram illam esse existimasse, probant verba, quae inferius subiungit, explicans verba illa: *quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* haec (Inquit) *Mariae vox demonstrat esse vera, quae per occultam illam historiam traduntur.* Sed adhuc, quod maioris ponderis, & momenti est, ad magis stabilendam veritatem Marianae praesentationis, B. Euodius vir Apostolicus, post D. Petrum Antiochenae Ecclesiae praesul, in epistola quam *Lumen* inscripsit, (vt refert Nicēph.) ait: *Trimula cum esset, in templum est praesentata, & ibi in Sanctis sanctorum traduxit annos vndecim: deinde vero sacerdotum manibus Iosepho ad custodiam est tradita: ac tandem eandem historiam recipiunt Epiphanius. Monachus, ac presbyter Constantinop., in lib. vitae beatae Virginis, vbi ait: Virginem triennem praesentatam templo a parentibus suis cum donis, & susceptam a sacerdote Teodai, qui, & *Barachias* dicitur, pater Zachariae, & narrat, paulo post dictam praesentationem, Ioakimum annoū nonaginta nouem ē vita decessisse. Adde Georgium Nicomediensem, & Gregorium Thessalonicensem ante sexaginta annos & Phociū ante septuaginta annos in quaestionibus ad Amphilochojū Cyri Episcopū, Nicæphorum lib. 1. hist. cap. 7. D. Bonauenturam in meditationibus vitae Christi, Antoninum p. p. cap. 1. §. 8. textu 5. Simeonem Metaphrassem, Lippomanum Episcopum, & Canisium lib. 1. de Deipara cap. 13. quos communi consensu sequitur historiographi Ecclesiastici Nec mihi videtur ignota fuisse haec Praesentationis historia, vt quidam putarunt, D. Gregorio Nazianzēno; non enim legeram totam Tragediam de Christo patiente, vbi induxit B. Virginem in hunc modum loquentem:*

Simulacra nata sum, patris tui, vt arbitror,

*Ex mente summa, me meus mirus pater.
Non inter illos, quos colunt homines laetis,
Sed me sacrae mater adi destinat.*

Ad haec, quod omnem dubitandi viam praeccludit; illud esse arbitror, quod Guilielmus Dux Saxoniae pro religione sua & pietate in hoc Virginis festum, quod in Saxoniam magna pietate celebrabatur, literas misit ad Pium II. Pontificē Maximum, quibus, vt hoc festum auctoritate Apostolica confirmaret, postulabat; sed illi immature mortuo successit Paulus II. qui fere ante centum annos, postulatū Guilielmi Ducis de benignitate assensus est Apostolica; concedens, vt non secus, atque Assumptio Virginis, eiusmodi solennitas in Ecclesia celebraretur: cuius rei extant grauissimi testes, nempe ipsaemet literae Apostolicae in registro gestorum Pauli II. & testantur duo Martyrologia; alterum Vsuardi, alterum Molani theologi. Non est autem verisimile, hoc diploma a Sede Apostolica prodisse, & non prius diligenter fuisse examinatum, atque discussum, quibus, & quam firmis testimoniis haec Praesentationis historia niteretur. Quod autem tunc fuerit hoc

H h 3 festum

Georg. Nicō.
ho. 11. de
present.
Greg. Thess.
hom. de praesent.
Photius.
Niceph.
D. Bonau.
Simeon Metaph.
Lippomanus.
Canis lib. 1.
de Deip. c. 13.
Greg. Nazianz.

Paulus II.
Referunt id
Martyrologium
di. & Mar.
tyrologium
Molani.

Luc. 1.

B. Euod. a.
pad Nicēph.
lib. 2. cap. 3.
hij.

Epiph. lib. de
vita B. Virg.

festum institutum, singulari Dei prouidentia factum reor, ut singulari Ecclesie ætates suis gaudeant reuelationibus, singularibusque obsequiis Deiparam venerentur. Quod si non miramur, tam serò institutum festum Corporis Christi per

Urbanus II.

Urbanum IV. tempore D. Thomæ, cuius tamen veritas plane constat ex factis literis, quid mirum, si serius coli cœpit in Ecclesia Romana Præsentationis festum, cuius nullum est in scripturis testimonium.

Duo tamen præcipua, eaque scitu dignissima in hac Præsentationis historia difficultatem ingerunt: primum est, quod non videtur verum intra templum B. Virginem habitasse, ut prædicta testimonia tradunt: fœminæ enim illæ, quæ Deo sacrabantur, domos habebant iuxta templum, ut constat ex Rabbi Abraham, qui in commentario super illa verba Exodi:

Exod. 36.

Fecit labrum eneam cum basi sua de speculis mulierum, quæ excubabant in ostio tabernaculi, sic ait: Erant in Israel mulieres Deum solentes, quæ spreta mundi vanitate sua specula Domino offerebant, quia non erant illis opus, quæ per singulos dies veniebant ad ostium tabernaculi, ut orarent, & Dei audirent præcepta: de quibus mulieribus intelligitur, quod legitur 1. Regum cap. 2. impios Heli sacerdotis filios, earum fœminarum, quæ obseruabant ad ostium tabernaculi, castitatem commaculasse. Vnde locum illum secundi Machabæorum:

2. Machab. 3.

Accinctæ mulieres cilicis pectus, per plateas confuebant; sed & Virgines, quæ concinæ erant, procurrebant ad Oniam: multi explicanti (teste Lyrano) de fœminis, quæ iuxta Templum habitabant; mihi tamen verisimilius videtur, quod præcitati Patres indicant, intra ambitum ipsius templi cellulas aliquas fuisse, quibus Virgines, & religiosæ Viduæ Deo sacratæ degebant, & templi ministeriis, quoad poterant, inseruiebant. Moueor ad hoc primo ex illo 4. Regum II. Iosaba absion-

4. Reg. II.

dit Iosab à facie Athalia, ut non interficeretur, eratque cum ea sex annis clam in domo

Domini: ecce manifestè intra templum (id enim sibi volunt verba: in domo Domini) erat habitatio fœminarum, cum Iosaba filia Regis Ioram, vxor Iosabæ Pontificis, in eo sex annis habitauerit, cum magno ancillarum comitatu, ut Reginam decebat. Moueor ex testimoniis Sanctorum Patrum; nam D. Ambrosius lib. 1. de Virginitate ait: quod in primo etiam templo Hierosolymis legitur Virgines esse deputatas; & ex Cyrillo Alexandrino lib. aduersus Antropomorphitas cap. 27. vbi docet, inter templum, & altare, spatium quoddam intermedium Virginitate dicatum: & ex antiquissimis Origenes Adamantius huius traditionis mentionem faciens tract. 26. in Matth. ait: in Hierosolymitano templo peculiarem extitisse locum Virginitate, ut commodius diuinis orationibus vacarent: ac de beata Virgine ibidem subiungit; illam etiam, postquam genuerat Saluatorem, suam stationem, ac precationem eodem in loco cum Virginitate peregrisse, quod factum, cum ab aliis reprehenderetur, Zachariam patrem Iohannis Baptistæ illam defendisse, ac dixisse: *Digna est Virginitate loco, quia virgo est*, & in eius defensionem violentam mortem sustinuisse; idque significant verba illa: *quem occidistis inter templum, & altare*: ibi enim orta fuerat illa contentio. Refert hanc eandem traditionem Theophilactus ad cap. 23. Matth. & admittit illam Cyrillus Alexandrinus lib. aduersus Antropomorphitas cap. 27. & Theophilactus in enarratione 23. cap. Matth. ait: *Habet ita narratio nobis tradita, quod locus quidam in templo fuerat, in quo stabant Virgines*. Moueor tandem ex testimonio Georgij Cedrini in compendio historiarum, necnon ex auctoritate insignis, nostri sæculi, poetæ Baptistæ Mantuani, qui lib. 1. Partheniæ ita scripsit:

Mos erat antiquus, longum seruatus in Baptistæ ab æuon;

*Aede puellares annos includere sacra,
Ætatemque Deo teneram, primæq; dicare
Virgi-*

Virginum florem vite, & generare pudoris
Ingeni curam, sanctosque inducere mores;
Mox, ubi vestitum prima lanuzine tempus
Venerat, in thalamos ibant, hymenaeaque
lecta.

Coniunctaque viris proli indulgere solebant,
quibus consonant carmina Gothfredi
Vercibensis 4. p. sui Cronici.

Mos erat in templo teneras servare puellas,
quas ibi lege sua cum religione referunt.
de Maria porro haec adicit.

Nata maris Regina Maria novella;

In templo Domini nocte, dieque fuit.

Creuit, & à cunctis meruit vehementer
amari.

Moribus, & specie dignior absque pari.

Secundum, quod praedictam Marianae
praesentationis historiam suspectam red-
dere videtur, illud quidem est, quod in ea
assecitur, beatam Virginem habitasse in
secretiori eo templi loco, quem Sancta
sanctorum vocabant; hoc enim putant
non solum Haeretici, sed & quidam Ca-
tholici falsum, quia, ut constat ex D. Pau-
lo epist. ad Hebraeos, soli Pontifici illud
ingredi fas erat, idque semel in singulos
annos; sic enim ait; *In secundo tabernaculo*
*(id est, in Sancta sanctorum) semel in anno so-
lus Pontifex, non sine sanguine introibat: quod*
*& tradidit Iosephus lib. 2. contra Appio-
nem; non ergo, inquit, permittetur*
Virgo in eo loco habitare, ad quem soli
Pontifici accedere licebat. sed obiectio
*haec facile enervatur, si dicamus, soli Pon-
tifici licuisse ingredi Sancta sanctorum,*
ex lege, ex speciali tamen privilegio id e-
tiam concessum fuisse Virgini; immò D.
Greg. Nissen. in orat. de nativ. ex arcana
quadam historia refert, D. Annam ad
adorandum Sancta sanctorum ingressam
fuisse, & Ecclesia Romana in officio S.
*Iacobi ait; Iacobo vni licebat ingredi in San-
cta sanctorum; si ergo ob insignem horum*
sanctitatem permillum fuit his Sancta
*sanctorum ingredi, non est difficile cre-
dere, idem datum fuisse Virgini. Equi-
dem locum illum D. Pauli de ingressa*
solius summi Pontificis in Sancta san-

ctorum, non ignorabant antiqui Patres,
& tamen discretis verbis Virginem Ma-
riam in loco illo, Sancta sanctorum, vo-
cato, commorata fuisse contestantur:
nam Sanctus Germanus Episcopus Con-
stantinopolitanus in sermone de prae-
sentatione Virginis ait: *Vbi non saepe, sed*
semel solum in anno sacerdos ingrediens per-
agebat cultus mysticos, illi Virgo, ut ibi per-
petuo maneret, à suis adducitur parentibus, ut
esset in sacris gratiae adiuta. Quis vidit, aut au-
divit feminam, quae adduceretur in introitu
Sancta sanctorum, ad qua vix patet aditus
hominibus, ut in eis haberet, & versetur: an
non est hoc evidens demonstratio novi, &
alieni operis, quod in ea futurum erat postea
ostendunt nobis, qui in eam linguis movent,
& vident tanquam non videntes, ubi nam-
talia unquam viderunt? puellam ex professo
adduci intra tertium velum, tanquam do-
num, in quod nulla cadu reprehensio, ut illi
habitaret, assidue. haec ille. & Nicephorus
lib. 1. histor. cap. 7. expresse ait: Virgi-
nem in sanctiori templi loco habitasse:
Virgo, ut res divina, intacta, & sacrosan-
cta in templi sanctiore loco, & in adytis ipsi
vinebat. constat autem sanctiorem lo-
cum fuisse Sancta sanctorum, quod, &
docent sete omnes praecitati Patres, &
moralium eius rationem pie, & inge-
niosè tradidit Georgius Nicomediae Ar-
chiepiscopus in oratione de praesentia
Virginis: Oportebat, inquit, Virginem non
in sanctis sanctorum tabernaculis, sed in ipso med. Aedi-
culo caeli in prima aetate educari eam, quae in orat. de
*his collata, sic latior, & puritate ante-
cellat. Quanto autem tempore in eo lo-*
co habitaverit Virgo, per vndecim an-
nos, respondet Euodius praecitato lo-
co dicens: In sanctis sanctorum traduxit an-
nos vndecim.
Sed, nec silentio praeteribo, quod haec
retici nonnulli obiciunt; in more non
fuisse in veteri Testamento puellares Vir-
gines templo dedicati, & consecrari, cum
virginitas tunc in precio non esset, &
matrimonium honorificum haberet-
tur, utpote benedictionis Dei habens
pro-

S. Germanus
Episc. Con-
stantinop.
serm. de prae-
sent. Virg.

Niceph. lib.
1. hist. cap. 7.

Exod. apud
Niceph. ubi
supra.

promissionem: sed falsum existimo, virginitatem eo tempore in nullo precio habitam; quia præterquam pluralitas vxorum sublata erat, certè castitas non ab vno priuato aliquo culta, & recepta erat, sed etiam à publicis cœnibus Essænorum,

Ioseph lib. de bello iudai. admirati sunt externi, & laudibus celebrarunt, vt auctor est Plin. lib. 3. cap. 17 id-

que ita congruiffe fieri, vt templo Virginis illæ dedicarentur, constat, tum quòd Ethnicorum templis virginis Vestales Diabolo obseruabantur, ad diuinum cultum spectabat, vt verus Deus, puritatis auctor, Virginum obsequiis in templo coleretur; tum quia aliquod congruebat extitisse monumentum, in statu illo templi mosayci, quod typum, & figuram gereret earum Virginum, quæ in lege gratiæ peculiari voto intra Monasterij septa se concludentes, Deo consecrantur, quas

D. Augustinus, sanctimoniales, D. Ignatius, 95. ver. 2. Hieronymus, & Ambrosius, nouus vo-

D. Ignat. ep. cant. ad Antioch. Sed iam alia ex Patribus subiungamus, Ambr. lib. 3. quæ, & præsentationem Virginis, & vi-

de Virgin. 1. 1. tam, quam agebat in templo, demon-

S. Ger. orat. In primis S. Germanus affirmat, d. obla. Virg. beatam Annam voto nuncupato partum suum tẽplo dedicasse; vouerat enim, oblaturam Deo filiam diuinitus ei datam, & ad implendum votum suum, Virginem Deo præsentauit. & Niceph. lib. 1. histor.

Niceph. lib. cap. 7. inquit: Promissionem mater Anna ad- i. histor. c. 7. implet, & in templum ascendens iuxta votum D. Greg. Nif. eam Deo consecrat. & D. Gregor. Nissen. ora. de natu. Christi, ex arcana quadam Christi. historia scribit: Non cunctata est Anna eam ad templum adducere, & Deo reddere, ac promissum præstare: ecce votum sub nomine promissionis expressum, ex quo sane voto meritum illius præsentationis creuisse dubium non est apud Catholicos, cum præter meritum oblationis accreuerit ei

S. Germ. qui meritum impletionis voti. Deinde tradit supra. idem S. Germanus (id referente Surio) Sarius in se- quod sicut Simeon sacerdos adfuit in præ- sentatione Christi in templo, ita Zacha-

rias, magni Baptistæ parens, beatæ Virginis præsentationi interfuit, propriisque manibus eam suscepit; magna Angelorum, & hominum assistente ceterua.

Vt tamen aliud stupendum miraculum, quod in B. Virginis præsentatione contigit, commemorarem, præsupponere oportet, intra templum quindæ graduum scalam fuisse, qua ad locum præsentationis ascendebatur. Iosephus enim

lib. 6. de bello Iudaico ait: Gradus quindæ *Ioseph lib. 6. de bello Iudaico cap. 7. Arias Montanus*

gradus, quos quidam in templo constituant, ad quos psalmi canerentur ab Israelitis, ad sacerdotum atrium pertinuisse videntur: Auctor

ergo libri de ortu Virginis, (siue Hieronymus sit, inter cuius opera exstat, siue

quisquis alius fuerit) tradit, beatam Virginem in infantili illa, ac tenera trium

annorum ætate, solam absque aliquo humano iuamine quindæ illos gradus

expedite ascendisse, quod satis constat, si ne speciali miraculo fieri non potuisset:

verba Diui Hieronymi hæc sunt: Erant *D. Hiero. circa Templum iuxta quindæ graduum psalmos quindæ ascensionis gradus: in horum itaque vno beatam Virginem Mariam paruulam parentes constituerunt, cumque ipsi vestimenta, quæ in itinere habuerant, exuerent, & cultioribus ex more vestibus se, & mundioribus induerent, Virgo Domini cunctos*

singillatim gradus sine ducentis, & leuantis manu ita ascendit, vt perfecte ætati in hæc diuinitas causa nihil deesse putares. Tam quippe Dominus in Virginis sue infantia magnum quid operabatur, & quanta futura esset, huius miraculi indicio præmonstrabat. Consonant hæc aliis, quæ tradit antiquus liber de infantia Saluatoris, dum ait: Virgo Maria

tertio anno cum ablactata esset, abierunt cum de infantia ea Ioachim pater eius simul, & Anna vxor eius Saluatoris ad Templum Domini hostias Deo oblaturi, quindæ gradus Templi ita velociter ascendit, vt penitus retrorsum non aspiceret, nec, vt

solum est parentes requireret; vnde eius parentes pariter ambo obstupuerunt, & Tem-

pli

pli Pontifices mirati sunt. Exercitia autem, quibus in templo vacavit, ex maiorum traditione repetit Sabellius: *A prima*, inquit, lucet ad tertiam diei horam rebus divinis peculiarem operam daret; in le ad meridiem puellare aliquid opus obiret; *sepe* & lanificio vacaret; *mox* autem in cibo, qui paratissimus illi erat; reliquam diei partem scripturæ sacre lectioni sedulo impenderet; ita ut, cum rite, sancteque caelestia curaret, humana tamen non despiceret, virumque munus Martha, & Magdalena complexa. His non dissimilia tradit D. Hieronymus in quadam epistola ad Heliodorum, ait enim; Beata Virgo etiam in puertitia, & adolescentia sua, quando in Templo morabatur cum aliis puellis suis coevis; vitam suam valde ordinatam ducebat: nam à mane vsque ad tertiam orationibus insistebat; à tertia vero vsque ad nonam operi manuum intendebat; à nona vero adhuc orationem suam incipiebat, à qua non recedebat, quousque illi Angelus appareret, de cuius manu escam accipere solebat, & sic semper melius in Dei amore proficiebat: Porro beatam Virginem in Templo caelitus angelico ministerio fuisse nutritam cibo, tradant Cedrinus, & Georgius Nicomediensis, & indicat Ambrosius, ac propriis oculis conspexisse Angelum cibum Virgini deferentem, Zachariam Ioannis Baptistæ patrem, auctor est Pantoleon apud Metaphrastem. Quod, ne cuiquam creditu difficile sit, aut illud in dubium reuolet, meminerit in primis, id ipsum non semel contigisse Abbati Apollo, qui sub Theodosio maiore vixit apud heremitas, cum enim ille factis precipuis dies, ac noctes intentus esset, Angelus de more ei nutrimentum afferbat: necnon etiam de Abbate Nuph simile quidpiam commemorat, qui cum nullius omnino rei, præterquam Dei desiderio teneretur, nullo alio cibo, nisi caelesti ab Angelo suppeditato, vivebatur & simile aliud legimus de Elia, & de Sancto Paulo heremita, qui ministerio corui diuinitus eis panem deferentis alebantur, Deinde legat incredulus Georgium

Nicomediensem, qui homilia de oblatione Virginis in templo hæc scripsit: Tu *George Nicomediensis* homo, inquit, admirabilem, & novam in Templo viuendi rationem audiens oblat. Virg. Virginis, noli de eo dubitare, noli examinare ratione ea, que capere non potest cogitatio. Vides ipsum Dei Verbum modo ineffabili habitasse in eius utero, & conendes, fuerint alimentum, quo nempe Maria vesceretur, materiale, an expers mater? vides paterno consilio spiritus in ea adumbrationem, & de ministerio Angelorum dubitas? nihil est dubium ex his, que sunt castissime Virginis, ex eius magnalibus nihil est, quod non sit conueniens; omnia à veritate ipsa sunt confirmata; oportebat enim diuinum Tabernaculum augeri talibus ascensionibus; oportebat, agnam immaculatam tali excipicouiuio, talibus cibis excitari.

Tandem Cedrinus in compendio historiari, refertq; illud Canisius, & accipend. histor. ptat lib. 1. de Deip. cap. 13. quod cū beata Canis. li. 1. de Deip. c. 13. Virgo ad annum ætatis suæ duodecimum peruenisset, media nocte pius precationibus incumbens, quarum semper fuit studiosissima, vocem hanc diuinitus audiuit: *Paries filium meum*; quam reuelationem, ait, Virginem nemini patefecisse ante Christi Domini in caelos ascensum. sed illud fateor, non omnino certam apud me reddit hanc reuelationem, quod Virginis turbatio, & eius cogitatio, & interrogatio in annunciatione, illius mysterij ignaram antea esse ostendant; vnde Patres ab Angelo illud didicisse communi consensu autumant. *Dixi tamen, notanter, non omnino certa*, quia hæc, quæ adduxi, non probant omnino incertam: turbatio enim, & cogitatio illa Virginis non erat de partu, sed de salutatione. Angelus enim tunc, nihil de filij conceptione edixerat, vnde Lucas ait: *Turbata est in sermone eius, & cogitabat*, Ibid. *qualis esset ista saluatio*: interrogatio vero Virginis post filij Dei conceptionem sibi ab Angelo nunciatam, nihil etiam obest; quia ibi non interrogauit de substantia ipsius mysterij, quod iam præuenerat

D. Bonau. in
opus. de vita
Christi c. 3.

in illa esse celebrandum, sed de modo illius absque virili opera, vt clarè indicant verba illa: *quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosca?* Refert autem S. Bonaventura: Beatam Virginem cuidam deuotæ scemina reuelasse, quotidie in templo hæc septem à Deo postulasse dona; primum, vt condignaretur sibi conferre vberissimam gratiam, qua illum ex toto corde diligeret; secundum, vt amaret proximum sicut seipsam, & omnia illa, quæ à Deo amantur; tertium, vt ea omnia odio haberet, quæ Deus detestatur; quartum, vt conferret sibi humilitatem, patientiam, ac reliquas virtutes, quibus gratiam magis illam redderet in oculis suis; quintum, vt liceret sibi hac felici sorte frui, vt videret, & coleret Virginem filium Dei parituram; sextum, vt præstaret ei promptam obedientiam ad perfectè obediendum Pontifici, qui in templo præsidebat; septimum tandem, vt conseruare dignaretur Templum, & eius ministros, ac vniuersum populum, vt illi perpetuo inferuaret.

HOMILIA II.

De solemnî comitatu, quo beata Virgo in Templo à parentibus suis fuit præsentata, ac Deo oblata: vbi de recta filiorum educatione pulebra multa differuntur, acriterque reprehenduntur parentes filiis, seu filiabus suis cœlibatum, aut vitam religiosam prohibentes.

Math. 1.

VAMVIS prima facie hodierno Præsentationis Virginis festo, Matthæi Evangelium, quod solum nudam quamdam antiquorum Patrum nomenclaturam continet, minime congruere videatur, mihi tamen nullum illo aptius, atque conuenientius Præsentationi Virginis in Templo Ecclesiam

canere potuisse videtur. Sicut enim mos inoleuit in cutis Regum, vt, cum in palatium regale nobilis aliqua foemina de nouo introducitur, magna nobilium virorum eam stipante caterua, honorificè deducatur: vt etiam cum Regina Hispaniarum Regi nubenda ex Germania, vel Gallia proficiscitur, non pauci Principes, ac viri clarissimi, quoadusque ad Hispaniarum Regis præsentiam veniat, concomitantur: non secus quidem, cum hodieca die nobilissima foemina Maria ex semine Abrahæ, orta de Tribu Iuda, clara ex stirpe David in palatium cor ælis regis ingressura, & velut Regina sponsa cœlesti sponso publico ritu nubenda sit, non incedit sola, sed illam honoris gratia concomitatur insignis Patriarcharum cætus, quorum primum cõnumerat sacer Euangelista Abraham: comitatur potentissimorum Regum laudabilis numerus; quatuordecim enim enumerat Matheus inter quos primum fert David: comitatur prophetarum laudabilis numerus, ac fortissimorum Ducum inuincibilis exercitus, vt non immeritò posset tunc dici, quod de mystica illa Arca B. Virginem adumbrante i. Paralip. legimus: *David cum cantoribus deducebat Arcam fœderis cum iubilo: metio ergo sancta mater Ecclesia Euangelium præiens, viros clarissimos regis profapia Mariæ continens, in festo Præsentationis canit, vt omnes illi mysticè concomitentur regiam virginem in regale Templi palatium ingredientem. Sed præter hunc mysticum comitatum, adfuit & alia clarissima Angelorum, & hominum; Angelorum quidem, quia (vt D. Bernardus attestatur) Adfuit Virgini Angelorum protectio; asidebant enim illi innumerabiles multitudines Angelorum in eius protectione, p̄ eam enim credo, quod plurimas legiones habuit Angelorum ad custodiam, cum & Eliseus, vt legitur 4. Regum 6. Angelorum multitudinem habuerit ad sui defensionem. Hominum etiam clarissimorum celesti comitatu fuisse in Templum deducam, auctor est S. Germanus,*

1. Germ. ser. manus, qui beatam Annam Virginis
de Prae. Vir. matrem in hunc modum loquentem in-
 troducit: *Vota mea reddo Domino, quae di-*
stinxerunt labia mea, & Virginum caeteras
coegi cum lampadibus, & conuocavi sacerdo-
tes, congregavi cognatos meos, omnibus dicens:
Congratulamini mihi, quod hodie mater, &
productrix effecta sum non Regi terreno meam
offerens filiam, sed Deo caelesti. haecenus san-
ctus Germanus, Specialiter tamen de die
Præsentationis Georgius Nicomedienſis
Archiepiscopus, vt refert Surius tom. 1.
Angelorum chorum Virginem ad Tem-
plum comitatum esse ait: vnde Gregorius
Archiepiscopus Nicomediae, oratione
de exitu sanctissimæ Dominæ Dei paren-
tis, quando fuit oblata in templo, excel-
lentiam huius doni admirans, ad tem-
plum ipsum quasi rationis particeps ef-
fer, in hunc modum alloquitur: Dilata a-
tria ad excipiendam latiore, quæ sub aspe-
ctum cadere, & non cadere conſpecta est crea-
tam naturam, in qua comprehensus, qui com-
prehendi non potest, vniuersi latitudinem redegit
in angustissimum.

Illud in hac oblatione ad humanos
 mores componendos primo loco expen-
 dendum occurrit, quod parentes Virgi-
 nis sollicitam curam adhibuerunt, in red-
 dendo Domino votum, quod ei polliciti
 fuerant, prolem videlicet suam Templo
 dicaturi. Nouerant enim illud Ecclesia-
 stici: *Si quid uouisti Deo, ne moreris reddere,*
duplicet enim ei infidelis, & stulta promissio:
 vnde Salomon Proverb. 25. uouentem
 infidelem in reddendo vota sua elegan-
 ter comparauit nubi pluuiam promit-
 tenti, sed nunquam illam exhibenti: *Nu-*
bes, & ventus, & pluuiæ non sequentes, vir
gloriosus, & promissa non complens: alludit
 ad id, quod frequenter accidit; persæpe
 enim apparet nubes caliginosa, à qua, di-
 ces, terram copiose fore irrigandam; pos-
 tea tamē tantā portendit siccitatē, vt nō
 nili uentū, tonitruū, & fulgur reddat: ad
 eū modū multi seruēti animo magna vo-
 ta emittentes, postea verō nihil implētes,
 quasi mēdaces nubes esse perhibētur, hos

pessimiles existimo illis, qui versus fontē
 ad hauriendā aquā pergentes, postquam
 urnā impleuerunt, continuō fonti nullā
 eius rationem habentes, terga uertunt: sic
 ingrati homines ad diuinæ largitatis per-
 eamem fontem accedentes, postquā defi-
 derij sui cōplementum obtinent, ab illo
 inexhausto fonte bona, quæ appetierant,
 haurientes, continuō ingratiitudinis vitio
 torpentes, diuino huic, ac p̄renni fonti
 terga uertunt, de quorum hominum ge-
 nere Deus conqueritur dicens: *verterunt*

Jerem. 2.

ad me tergum, & non faciem: non sic certē.
 Illud existimo interessē discrimen in-
 ter *propositum* nudum, & *votum* aliquid
 efficiendi in Dei honorem, quod inter
 glaciem, & crystallum; sicut enim glacies
 calore illam inuadēte in labilem aquam
 resoluitur, crystallus autem, etiamsi ve-
 hementer incalescat, soliditatem suam
 retinet, nullamque in aquam iacturam
 resolutionis patitur; sic propositum nu-
 dum eius naturæ est, vt velut glacies fac-
 ile à proponētis voluntate dissoluatur; at
 voti obligatio eam sortitur conditio-
 nem, & naturam, vt instar solidissimi
 crystalli, uouētis voluntatem in bono
 firmiter, ac solidiorē, & ad obser-
 uantiam diuinæ legis proniorē red-
 dat; vnde ionas dicebat: *Ego autem quæ-*

Iona. c. 2.

canque uoui, reddam pro salute Domino: id-
 que probē etiam agnoscentes Virginis
 parentes, postquā ab illo diuinæ largitatis
 fonte desideratam prolem hauserāt, quo
 citius potuerunt, voti sui, velut solidissi-
 mi instar crystalli, obleruatores, illā Do-
 mino in Templo obrulerūt. Genebrardus
 in sua Chronographia cōmemorat, quod
 Antiochus Sedetes præstantem Taurum
 cornibus auro ductili obrectis, bdelliis,
 omniq; preciosorum lapidū genere cin-
 ctum, purpureo panno, & summi precij
 ornamentis opertum, cum uasis aureis, &
 argenteis aromatum plenis, in Hieroso-
 lymitanum Templum misit: præclarum
 sanē sacrificium, quo (vt nonnulli asseue-
 rant) præclarior templum nunquam uide-
 rat: at in comparatione huius, quod ho-

Genebr. lib. 2
in sua Chrō.

dierna die Anna offert in templum, longè inferius; non enim taurum purpura, auro, gemmis, & similibus ornatum, sed cunctis Seraphim puriorem, ac præstantiorem Virginem, aurea charitate, purpurea paciëntia, sapphirina virginitate, smaragdina humilitate, aromatica oratione, ac fulgentibus aliorum celestium donorum pyropis ornata, in templo Altissimo offert.

Ludi. II.

Sacra Scriptura commemorat in lib. Iudicum, Iephte filiam suam virginem in holocaustum Domino mactasse, quod in hunc modum contigit. Cum ipse proficisceretur ad bellum contra filios Ammon, votum vouit Domino, quod si victor euassisset, primum, quod egrederetur de domo sua, & illi occurreret, illud ipsum occidēs offerret Domino: accidit autem, quod ei victoriam reportanti, & in domum suam reuertenti occurrit vnica filia, quam obtulit Domino in holocaustum, peracto duorum mensium tempore, quo ipsa suam deplorauit virginitatem: non dissimiliter Ioachim vir beatæ Annæ post multum temporis elapsum à matrimonio inito, cum illa nullam prolem habuisset, hoc votum Deo vouit, quod si sterilitatis, & infœcunditatis difficultatem vinceret, per proli generationem, primum, quod occurreret ei de domo sua, hoc est, primum fœtum, qui de vtero Annæ prodiret, Domino offerret, vt in Templo ei deferuisset: accidit, vt de uicta naturalis infœcunditatis difficultate, primum, quod illi occurreret, fuit beatissima Virgo, vnica patri suo, sicut filia Iephte, & illam, vt pollicitus fuerat, ætatis ritum annorum in tēplo obtulit Domino. Solū id in hac historia inuenio discriminis, quod præterquam Iephte, vt dixit D. Hieronymus in eum locum, in vouendo fuit imprudens, & in implendo impius; Anna verò in vouendo, fuit sapiens, & in implendo religiosè; præter hoc (inquam) illud agnosco discrimen, quod & in commendationem Virginis cedit, quod filia illa Iephte suam virginitatem

deplorauit, quia maledictæ erant steriles; at beatissima Virgo nō solū suā virginitatē nō plāxit, sed summo iubilo eā semper illæsam seruauit, nec sterilitatis maledictionem sustinuit, quæ gaudia Matris habuit cum virginitatis pudore coniuncta.

Sed præter istam Iephte historiā, aliam lego Annæ matris Samuelis in principio libri primi Regum, quæ adamussim adumbrat hanc, quam beata Anna Virginis oblationem in templo fecit, cuius, & meminisse sanctus Gregorius Nissænus, & Nicæphorus. Ambæ istæ fœminæ erant nuptæ, ambæ steriles, ambæ ob sterilitatem afflictæ, ambæ in tēplo Dei frequentes, ambæ prolem suam Deo offerre promiserunt, ambæ precibus à Deo fœcunditatem estlagitarunt, ambæ illam impetrādi firmissimā fiduciā, & spe non caruerunt, ambæ desiderij sui complementum obtinentes, partum suum feliciter ediderunt, ambæ tandem prolem suam Domino in Templo religiosè obtulerunt, atque sacrarunt. Quod si S. Chrysostomus de oblatione illius primæ Annæ matris Samuelis filium suum in Templo offerentis, dixit: *Suorum viscerum facta est immolatrix*, quid quæso dicendum arbitramur de hac nostra celebriori Anna, offerente Deo vnica filiam dilectissimam, ac Dei Matrem futuram? Ausim dicere, meritum eius Abraham merito inferius non fuisse: immò si oblationē eius ex rei oblatæ excellentia pensemus, tanto Annæ oblatio oblationē Abraham excelluit, quanto Virginis sanctitas Isaac sanctitatem superauit. Facta quidem hac oblatione contemplet Virginis parentes verba illa 1. Paralip. 29. sibi vsurpasse: *Cuncta que in celo sunt, & in terra, tua sunt, tuā Domine regnum, & tu es super omnes principes; tua sunt omnia, & que de manu tua accepimus, dedimus tibi: respice Domine de domo sancta tua in nos, & inclina aurem tuam, & exaudi nos; aperi oculos tuos, & vide etc.*

Atque ex hac religiosa B. Annæ obseruantia, duo valde vtilia documenta omnes parentes elicere moneo; primum,

Vt.

D. Hieron.

vi filios, ac filias suas, non profane, sed
 pie, ac religiosè instituendi sollicitam cu-
 ram habeant; sunt enim non pauci pa-
 rentes, de quibus Dauid dixit: *Quorum fi-
 lij, sicut novellæ plantationes in iuventute
 sua: filie eorum compositæ, circumornatæ, ut si-
 militudo Templi: quasi diceret; quorum fi-
 lij & filie propter pravam parentem edu-
 cationem, nihil aliud curant, quàm ex-
 ternum amictus splendorem, cui ad eò va-
 cant, ut simulacrorum, ac imaginum Tem-
 pli ornatum longo intervallo excellent:*
 Heu, cum præcipuam curam in eorum
 animis rectè instituendis adhibere debe-
 rent, totam in exornandis eorum corpo-
 ribus misere, ac vane impendunt. vnde
 illis meritò dixit Chrysostomus: *De-
 siderant valere illos in hoc seculo, & cu-
 rant quid passuri sum in alio.* Antiqui cer-
 gentes non ignorarunt, quantum vti-
 litatis bona filiorum institutio secum af-
 ferret; nam de Philippo Macedonum
 Rege narrat Plutarchus, non tam gau-
 sum fuisse ob natale filij sui Alexandri,
 quàm quod eo tempore nasci cõtigisset,
 quo illi Aristotelem Philosophiæ Princi-
 pem in Magistrum, ac pedagogum ad-
 hibere poterat. Plutarchus deinde in suis
 moralibus non longè ab ea Spiritus san-
 cti sententia recedens: *Tu virga percuties
 eum, & animam eius de inferno liberabis:*
 eruditè satis dixit, quod licet novella ar-
 boris planta in sinistram partem defle-
 scente, si in principio eius obliquitati
 non obstes, postea in dies magis in ob-
 liquitate sua inueterascit, & ad rectitudi-
 nem recipiendam ineptior redditur: Et
 quemadmodum quantumcumque tellus
 fecundissima sit, si aratri ferro eam non
 profcindas, aut ligone effodias, nullum
 frumenti fructum tibi referet; & sicut fe-
 rox, & indomitus equus, nisi eius maxil-
 las in campo constringas, & pungenti cal-
 caris aculeo efficiem eius petulantiam
 compescas, ferocitatem nunquam amittit:
 ac tandem, sicut in cera molli facilè
 sigilli figura imprimitur, si tamen illa
 nimium induruerit, difficillimè sigilla-

rem imaginem in se recipit; Non diffi-
 militè, si vos, o parentes, filios vestros in
 infantia, in pueritia; imò, & iuuentute
 in sinistram partem descedentes, bonæ
 institutionis virtute non dirigitis, si acti
 verborum increpatione lasciuientes eo-
 rum appetitus non profcinditis, si ferrea
 correctionis virga ellrenatam eorum vi-
 uendi consuetudinem imperiosè nõ co-
 ercetis; ac tandem, si id opus fuerit, va-
 riis suppliciis induratos eorum animos
 non emollitis, vosmet ipsos, & illos in æ-
 ternæ damnationis baratrum præcipi-
 tes fertis; experientia enim satis explorat-
 um habemus illam tritam valde Hora-
 tij sententiam.

*Quo semel est imbuta recens, servabit odore
 Testa diu.*

vnde de celebri illo Lacedæmoniorum
 legislatore Lycurgo legimus (id referen-
 te Plutarcho) quod vehementer Lacedæ-
 monibus suadere desiderans, quantum à
 pueritia ipsa, bona filiorum institutio in-
 teresseret, ut deinceps in iuventute, & sen-
 ectute bonorum operum fructus produce-
 rent, duos canes catulos hac industria e-
 ducavit, vnum in culina inter tripodes,
 cacabos, & sartagines; alterum verò in
 in agresti sylua in venationibus; postea
 verò Lacedæmonii in vnum congrega-
 tis, propositis in medio Theatri cacabo,
 seu olla carne cocta plena, ac lepore hac,
 & illac circumcurante, canes illos in cõ-
 spectu eorum produxit; quorum in culi-
 na inter cacabos, & ollas educatus, nihi-
 li faciens leporem, continuo cacabum,
 seu ollam festinus inuasit; alter verò in
 rure, venationi vacans, enutritus, confe-
 stum leporem, spreta ollæ carne, insectari
 cepit. Ecce ergò, inquit tunc Lycurgus,
 o Lacedæmonij, adamussim expressum
 commodum bonæ, & nocuentum pra-
 uæ filiorum institutionis; qualis enim
 illa fuerit in pueritia, tales procul dubio
 pariet fructus in iuventute, & senectute.
 Sed, quid opus est Ethnicorum exemplis,
 vbi sacra, ac diuina suppetunt documeta?
 Cum enim Deus in Leuitico præcepit

Leuit. 1.
 11. 3. tibi

Plam. 145.

D. Chryso-
stomus in
sermone
de
Machab.

Plutarch. de
Philipp. Mac-
cedon. Rege.

Plutarch. in
sermone
de
Machab.

Plam. 31.

Horatius.

Plutarch.
vbi supra.

Leuit. 1.

sibi offerri agnos anniculos; & in libro Numerorum iussit, ut vitula ei in oblationem daretur, quæ nunquam portauerit iugum; quid aliud parentes docet, nisi, ut filios suos diuinis obsequiis à pueritia sua mancipare satagant, antequam peccati, aut Satae iugo subesse assueuerint, ut enim testatur D. Iohannes, ipse vidit, quod Draco mulieris partu apertis faucibus expectabat, ut continuo illum deuoraret; quod non obscure indicat, quam sollicita, ac diligenti cura opus sit parentibus, ne filij eorum, antiqui serpentis veneno in pueritia inficiantur. Cum etiam in Deuteronom. hoc mandatum Deus promulgare fecit: *Si genuerit homo filium contumacem, ac proteruum, qui non audiat patris, aut matris imperium, & coërcitus obedire contempserit, apprehendent eum, & ducent ad seniores ciuitatis illius, dicentque ad eos; filius iste noster proteruus, & contumax est, & c. comestrationibus vacat, & lapidibus eum obruet populus ciuitatis, & morietur, ut auferatis malum de medio vestri: quid aliud hoc supplicij genus indicat, nisi quantum nocementi peruersa pariat filiorum educatio, ac licentiosa eorum viuendi ratio? Percutite ergo parentes correctionis virga filios vestros, alioquin illi grauiore supplicij virga vos ipsos afficient? Ut enim narrant Alexander ab Alexandro, & Iouianus Pontanus; cum quadam matre filij sui domestica quædam, ac modica furta non increpante, ille externa alia grauiora commisit, ob quæ suspensio adiudicatus fuit; dum ad supplicij locum duceretur, fingens se matri, quam in itinere offendit, secreti quidpiam dicere velle, auri eius os admouens, aurem dentibus euulsit, hæc continuo proferens: si ob minora illa, ac puerilia furta me dure increpastes, in grauiora non incidissem, nec ad hoc supplicij genus venissem. & S. Bernardinus sermon. 17. de Euangelio æterno, simile quidpiam de alio commemorans, qui dentium morsu nasum patri amputauit, subiungit, quod audiens id prudens quædam mater, acriter increpans filios, ac latera eorum tundens, dicebat: non mihi nasum amputabitur. longè quidè ab hoc periculo aberant celeberrimi illi duo antiqui patres, Iob, & Tobias, quorum primus sacrificium offerebat Deo: *Ne forte peccauerim filij mei: ut ipse aiebat: secundus verò filium suum hac pietate instruebat: Omnibus diebus vitæ tuæ in mente habeto Deum, & caue, ne aliquando peccato consentias, & prætermittas præcepta Dei.* quod si hæc, & similia bona documenta præstantes (ut credibile est) sanctus Noë, & Dauid, ille à duobus filiis derisus; hic ab Abalone acri persecutione infestatus fuit, quid quæso mali peruerse educati filij aduersus parentes non molientur? Vnde Incognitus super Psalmum 143. in ista verba iam præcitata: *filij tui sicut nouelle: ait: à filiis tuis caue, si filijs abundas, & non diuisijs filiorum amore, miser es, si filijs abundes, & diuisijs, insidiatore illos habes, quia quanto ditior es, quantoq; potentior, tanto amplius insidiantur vitæ tuæ, & mortem tuam querunt.**

Secundum documentum, quod ex pia, ac religiosa Annæ oblatione parentes colligere debent, illud esse arbitror, quod inurbanitatem eorum apertissime damnat; qui Deo prolem suam oblaturi, ex filiis quidem ingenio hebetiorem, & corpore deformiorem, ex filiabus verò facie turpiorem ei offerunt; imitatores quidem facti tum antiqui illius Chaim, qui imbecilliora, ac deteriora Deo offerebat, tum illorum, de quibus ait Matthæus, quod obtulerunt Christo omnes male habentes. Reuocate quæso, o parentes, in memoriam, quod præcipiens Deus olim animantium primogenita sibi immolari, asinum excepit, dicens: *Et non immolabis asinum: quid quæso aliud primogenitium asinæ, quod inter omnia animalia insipientissimum, & stolidissimum est, significat, nisi stolidum, & insipientem filium, quem Deus itaquam statui religionis monastico ineptum minime sibi offerri desiderat? immò, si rem altius*

Apocal. 12.

Deut. 21.

Alexan. ab
Alexandro
l. b. i. genial.
dierum c. 1.
Pontan. l. 1.
de liber. c. 9.

Jerem. 7.
Patres suc-
cendunt ig-
nem, & mu-
lieres cõper-
gunt adipe,
ut faciant
plac
S. Bern. ser.
17. de Eua-
ng. æterno.

Iob. 30.

Tob. 4.

Genes. 9.
2. Reg. 11.

Psal. 143.

Genes. 4.

Matth. 14.

Exod. 11.

alios patres considerent, facile reperient, nullam viuendi rationem magis prudentia, immò, & sapientia indigere, quam monasticam; vbi, cum tanta sit conditio, & ingeniorum diuersitas, difficillimum est omnibus coartari, vt Paulinum illud documentum impleatur: *Omnibus omnia factus sum*: Quid quod ad sustinendum superbum, aut imprudentem Prælarum non solum insigni patientia, sed & singularissima opus sit prudentia, qua ceteri stolidi, & insipientes homines omnino carent. Sed, & parentes, qui facie, & corpore turpiorem filiam Deo cõfecerant, meminisse deberent, quod Deus olim etiam animalia, que sibi offerebantur, volebat esse pulchra, & omnis maculæ expertia. vnde in Leuitico ait: *Si de bobus voluerit offerre, marem, siue fœminam, immaculatum offerret Domino*: & apud Ezechielem: *Offeres vitulum de armento, immaculatum*. hæc quidem omnia (vt ait Apostolus) in figuris contingebant illis: significare enim per illa Deus intendebat, preciosiora, atque pulchriora, non deformiora, sibi esse offerenda, vt primus ille munerum oblator Abel nos docuit, sacra Scriptura testante, quod de adipibus gregis sui obtulit Deo, ob quod meruit id, quod statim sacer textus subiunxit: *Et respexit Dominus ad Abel, & ad munera eius: ad Chaim verò, & ad munera illius non respexit, vt potest, quia de adipibus non erant, sed de deterioribus.*

Tandem singularis hæc amborum parentum B. Virginis cura de offerenda illa in templo, clamat aduersus parentes, qui filijs, aut filiabus suis religiosam vitam, aut cõsuetudinem statum prohibent hos, quæso, non me, sed præcos Ecclesiæ Patres audiant, quid in hoc genere argumenti edixerint. D. Ambrosius sic eos alloquitur: *Si hominem amarent filie vestre, per legem possent eligere quem vellent; quibus igitur hominem eligere licet, Deum non licet? bonum est, si Virgini studia parentum, quasi flabra, vt oris aspicient*: D. Hieronymus ad Euriam, sic aduersus parentes excandescit:

filijs magis sunt Christi, cui renascuntur non es eius, cui nata es, sed cui renata, & qui te grandi precio redemit sanguine suo: videns etiam D. Hieronymus amorem parentum erga filios esse absque prudentia, & scientia, subdit: Pium parentis amorem intellige, cui, vt amorem in te tribuam, amoris scientiam non concedo: parentes quidem illos non dissiteor eam habere, qui filios religiosæ, sanctæque vitæ mancipare sciunt: qua scientia illi sine dubio carent, qui mundi mancipia magis fieri eligunt, quam religiosæ vitæ se tradere. Coniungunt his omnibus egregia, quæ cecinit carmina Gregorius Nazianzenus:

Vos ego conuerso iam nunc sermone parentes, Nazian. Alloquor, in quorū manib. iacet, arbitrioq; Gloria virginæ, vel facta infamia proliæ, Ac simul ad charos, etiam dabo dicta propinquos.

Et quibus ætatis commissa est cura tenellæ. Haud decet, haud fas est, magni signentur cogere.

(parente, Nemo igitur stolidæ vanissima gaudia carnis Dum sequitur, Christi que flagrat amore, puellam,

Inuitam ad thalamos reuocet, veneremque molestant,

Ac velut hærentem saxo affixumq; rigenti, Polydon, aut volucres tentet depellere nidus.

Quod si hæc parentes non terreat, terrete, ac contremiscere faciat sacrosancti Concilij Tridentini Decretum, anathemate damnans sessione 25. cap. 18. parentes, vel consanguineos, vel quoscumque alios, tam laicos, quam ecclesiasticos, qui alicuius sceminae voluntatem accipere ad habitum religiosum, vel votum castitatis emittendi, quoquo modo impederint. Quod si neque spiritualem penam expauescant, temporalem saltem pertimescant, quia, vt experientia non semel comprobauit, huiusmodi parentes Deus è vita tollit, vt filijs ad capessendū sanctius vitæ genus tollat impedimentum: vnde D. Ambrosius referens, Virg. *Si pater tuus Virg. videret,*

D. Hierony.

Gregor.

Nazian.

Concil. Trid.

sess. 25. c. 18.

D. Ambrosi.

lib. 1. de

viveret.

vinere, in nuptiam te manere pateretur? ait, continuo respondisse: Ideo fortasse defecit, ne quis impedimentum posset afferre. Quid plura meminerint quales parentes religiosæ vitæ, aut cœlibatus statum filiis suis prohibentes, per similes exsistere tùm Pharaoni, & reliquis Aegyptiis prohibentibus Israelitis exitum à captiuitate Aegyptiaca, & ingressum in terram promissionis; tùm etiam impio Herodi, quia sicut ille Christum recens natum acriter persequutus fuit, ita ipsi eundem in animis filiorum per propositum vitæ religiosæ recens conceptum herodiana crudelitate enecare contendunt. Meminerint deinde D. Hieronymum aduersus Heluidium tam piè, quam acurè dixisse: *Virgines fructus esse nuptiarum; unde meritis steriles se putare debent, si nullum hunc non producant, fecundos vero, cum qui virginitatem colant, filios, filiasque protulerint: immo addit D. Hieronymus pro sua insigni picta te in epistola ad Furiam, parentes non implere mensuram nominis patris, aut matris, dum filios, aut filias Deo rō consecrant: Pater, inquit, impleat nomen suum, lateris filiam genuisse Christo, non saeculo: Ad extremum meminerint huiusmodi parentes, ingressum religionis suis filiis interdcentes, in extremo Dei iudicio rationem reddituros non solum peccatorum, quæ propter permanentiam in saeculo commiserunt, sed, & bonorum operum, quæ religionem ingredientibus, effecturi forent, vt Regis Achab historia ad amissum representat. Nam 4. Reg. 9. cum Iehū iudex à Deo creatus esset contra impietatem Regis Achab, eo, quod iniuste occidisset Naboth, ait sacer textus, Regem Achab morte plectendum esse pro sanguine Naboth, & pro sanguine filiorum eius. & tamen certum est, nullum eius filium occidisse, ait nihilominus filiorum eius sanguinem effudisse, quia præmatura, & anticipata patris morte gerendam ab eo prolem impediuir; non secus, qui filios religiosam vitam agere prohibent, omnium bonorum for-*

tus, quos in religione edituri essent, sibi in extremo Dei iudicio fore imputandos, ceterò sciat. Cui sit honor, & gloria in saecula saeculorum. Amen.

HOMILIA III.

Prosequitur B. Virginis Presentationem, & oblationem ab eius parentibus in Templo factam, dum illam Deo, tanquam aureum vas preciosissimis gemmis ornatum, in diuinum eius obsequium obtulerunt.

VM Beata Virgo non solum paritura esset Templi Dominum, sed, & propriis sanguinis sui expeasis edificatura templum illud deitatis, humanū Christi corpus, quod, Templum ipse vocauit: *Soluite templum hoc, & iterum reedificabo illud: nulli aptius commemorari debuit, quam in templo Domini; & ideo Spiritus sanctus ad id eam inuitans, nunc ei dicebat: Veni in hortum meum, soror mea sponsa, veni electa mea, & ponam in te thronum meum; nunc ille suggererebat: Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam, & obliuiscere populum tuum, & domum patris tui, & concupiscet Rex decorem tuum. Audiuit sanè B. Virgo Dominum sibi loquentem, & vt audiens subaudiret, ac diuinæ vocationi citius obsecundaret, parentes suos sollicitabat, vt, quæ iam triennis esset, sanctissimæ Triadi absque vlla mora illam in templo presentarent, debitamque Deo ipsius oblationem non vltra differrent. Marianis precibus parentes Virginis annuentes, confestim dilectissimam filiam in templum adduxerunt, preciosissimam, & inestimabile illud munus religiosè, & liberaliter Domino donantes. Sanè, licet Deus ditissimus sit, nec nostris indigeat muneribus, vt cecinit ipse Dauid: *Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges: placet nihilominus ei, vt in supremi dominij illius recognitionem,**

Exod. 5.

Matth. 2.

D. Hierony.

D. Hierony.

4. Reg. 9.

tionem, quæ de munificentissima eius manu accepimus, liberaliter ei tribuamus, alioquin non semel repulsam patiemur, quia, ut dixit Ouidius:

*Ipse licet venias mihi comitatus Homere,
Si nihil atuleris, ibis Homere foras.*

Hoc Dei ingenium, cum non ignorassent sacri Mariæ parentes, Deo placendissimi, charissimam filiam suam, velut sacrum quoddam vas, diuino ministerio aptissimum, Deo consecrarunt. Diuina eloquia referunt, Regē Balthasarem sacra Templi vasa prophanasse, dum illa in lautum conuiuium adduxit, quibus coniuuæ ad inuicem sibi vinum propinabant. Eadem sacræ Scripturæ monumenta commemorant, Menelaum vasa domus Domini diuino cultui dicata sacrilego ausu sibi vsurpasse: at parentum Virginis summa erga Dominū, & Templum illius religio eò peruenit, ut à prophanandis, vel eripiendis sacris vasibus templi, tam longè religiosus eorum animus abelleret, ut potius, præter alia munita, quæ singulis annis templo offerrebant, sacrum hoc, & animatum vas immaculatæ Virginis ad eius ministerium Deo sacrarent.

Olim Ieremiæ lachrymanti ob ruinam generis humani Dominus dixit: *Descende in domum figuli, & ibi audies verba mea:* continuò ille in domum figuli se contulit, ingressusque est eo tempore, quo vas iam factum cecidit in terram: & dissipatum est vas, quod ipse faciebat è luto manibus suis: tunc figulus ex eodem luto, apponens illud in rota, alterum vas confinxit: *Conuersusque fecit illud vas, alterum, sicut placuerat in oculis eius, ut faceret:* Visio hæc Ieremiæ adamussim ante oculos nobis ponit instabilitatem, & fragilitatē Euz, fortitudinemque & stabilitatem Mariæ; fecit Deus Euam, quæ vas adeò fragile fuisse noscitur, ut, Diabolicæ suasionis vento in illam flante, continuò confringeretur; peccato enim cōsentiens, subordinatio illa sensus ad rationem, quæ iustitia originalis ei conferebat, pœnitus

corrui: & dissipatum est vas: Huius vasis calus adeò fuit, ut, & peccati Adæ, & posterorum illius origo fuerit: quod Ieremias considerans, non poterat à lachrymis se temperare: ut tamen Deus solaretur illum, ex eadem lutea massa generis humani aliud mirabile vas confecit, nempe beatam Virginem, per quam iactura illius primi calus mirum in modum instauraretur: vnde Ecclesiasticus eam vocauit: *Vas admirabile, opus excelsi:* & meritò quidem; est enim vas illud vnicum, in quo manna humanitatis Christi postum fuit ad seruandum illud in cibū animarum; est vas nouum Deo exhibitum, in quo sal diuinæ, ac increatæ sapientiæ ad sanandas aquas humanæ generationis, ne vltra in eis mors, & sterilitas spiritalis grassaretur, depositum fuit: est vas aureum de pecunijs Templi Domini, hoc est, ex proprijs, & potissimis Christi meritis fabricatū; est vas purissimum, ex argento ab omni peccati rubigine præseruatum; est vas mundum habens operculum diuinæ protectionis, & desuper legaturam superuentionis Spiritus sancti in eam; est vas castrorum in excelsis in firmamento cæli resplendens; est vas altissime suspensum in solio gloriæ, Domus Patris sui; est vas conflatum à fabro, sufflante in igne prunas, & proferente illud in opus suum, nempe in opus Incarnationis Christi, & redemptionis humanæ: est vas à Deo fabricatum, sicut placuerat in oculis eius, ut faceret; est vas vile in domo Dei, in quo gloriatur Deus, qui possidet illud: tãdem est quasi vas auri solidum, ornatū omni lapide precioso: bene quidem ait solidum, quia in reliquis fœminis, ut concipiant, virginitatis claustra violantur, & parturientes præ nimio dolore, quasi franguntur; beata autem Virgo instar solidissimi vasis aurei, tanta fuit soliditate prædita, ut, nec conceptus, virginitatem, nec partus, integritatis eius clausuram distrumperet, sed inuiolata potius, integerrima, ac solidissima semper maneret. Fateor hæc

K k omnia

omnia huius virginis vas excellentiam non parum ostentare; duo tamen reliquis omnibus mirabiliorum valde illam commendant.

Primum est, quod, cum, communi Philosophorum sententia id approbante, continens maius sit suo contento, unde, si videtis vas, quod liquorem duplo, aut quadruplo se maiorem contineret, omnes nos in magnam admirationem raperet; è contrà verò omnino hic accidit: nam, dum Deus sub humana carne delitescens angusto Virginis Mariæ utero continetur, tantò quidem contentum est maius suo continente, quanto Creator excedit creaturam; infinitum, finitum; immensum, id, quod certis terminis circumscibitur: unde Ecclesia Catholica tanti operis admiranda in ea verba prorumpit: *Quibus te laudibus efferam, nescio, quia quem cæli capere non poterant, tuo gremio contulisti. Secundum, quod valde admirabile reddit hoc factum vas, illud sanè putauerim esse, quod, sicut stupendum in omnium oculis esset, intueri vas aureum, quod vndique perfectè clausum, non minus facile suum effunderet liquorem, quam si te vera apertum, & absque vllò operculo esset; ita summa admiratione dignum, nemo sanæ mentis inficiabitur esse, quod cum admirabile hoc vas sacratissimæ Virginis cœlestem Ambrosiam, ac diuinum nectar increatæ sapientiæ in se contineret, clausum tamen vndequeque Virginitatis clausura, facile nihilominus illud effuderit, dum absque vllò profusus dolore, sed potius summa animi lætitia Christum Dominum partriarit. Addit præterea Ecclesiast. vas illud admirabile ornatum esse omni lapide pretioso: sed, quidni ornari deberet vas, in quo seruandum erat cœlestis manna Verbi diuini? nam, si, vt Diuus Paulus, tanquam vas electum, portaret nomen I. E. V., iuxta illud: *Vas electionis est mihi iste, vt portet nomen meum coram regibus, & gentibus: preciosis adco virtutum mar-**

Ecc. Cathol. in offic.

Alcor. 9.

garitis diuinus aurifex illud exornauit, consequens est, longè preciosioribus Deiparam Mariam exornasse, quæ vas electionis sibi erat, non vt, inquit Pauli solum nomen I. E. S. V. S., sed ipsum Iesum, Deum verum, & hominem in utero suo per nouem menses portaret. Est etiam & aliud mirabile excellentiæ discrimen in Paulinum, & Marianum vas, quod Paulus vas erat ad propinandum fidelibus, & infidelibus potum Evangelicæ doctrinæ; at beata Virgo vas fuit ad id, speciali Dei consilio deputatum, vt Christo infanti potum lactis vberè de cœlo pleno propinaret. In cuius figuram apud Genesim lego, Iosephum specialem quandam scyphum habuisse, in quo & bibeat, & augurabatur: *ipse est, in quo bibit Dominus meus, & in quo augurari solet: non secus verus Ioseph, Christus Dominus, beatissimam Virginem in scyphum, & preciosissimum vas sibi elegit, vt in eo lacteum liquorem ebiberet, vitam quidem dantem, non mortem inferentem, instar vasis illius lacte pleni, quod Iahel Sifaræ potandum obtulit, vt in eo, velut alter Ioseph, per multa prophetico spiritu Mariano ore promens, sapientissimè auguraretur: prout ex Cantico Magnificat satis liquet, qui Lucæ variis prophetis oraculis scatur.*

Sed iam videamus, quoniam fuerint hi preciosi lapides, ac inæstimabiles gemmæ, quibus sacrum hoc Marianum vas fuit exornatum: Eas planè nobis indicarunt sanctus Hieronymus, & D. Bernardus: nam ille in epistola ad Nepotianum ait: *Vis scire, quales Dominus querat ornatus? habeo prudentiam, iustitiam, temperantiam, fortitudinem; his plagis celi includere, hec te quadriga in alium ferat, nihil hoc monili preciosius, nihil hac gemmarum varietate distinctius, & ornamento sunt, & tutamini. hæc Diuus Hieronymus: quibus persimilia sunt, quæ D. Bernardus scripsit, super Cantica: *Sic prudentia, sic temperantia, sic fortitudo, & si quæ sunt suo redemptoris virtutes aliæ, quid nisi margaritæ sunt quæ dario morali in hon.**

S. Hierony. epist. 52.

D. Bern. ser. 22. sup. Cant. Bern. corin. in suo redemptoris

in hon.

in sponse ornatu splendore perpetuo coruscantes: diuersa ergo virtutum genera preciosi lapides fuerunt, quibus exornatum Marianum vas mirum in modum effulgebat. Aderat enim in eo Amethystus, qui animum vigilantem reddit: aderat lapis, virtutem habens contra incantationes; aderat Beryllus carulei coloris, qui mitem & benignum reddit illius possessorem: aderat Calcædonius, pallidi coloris carnis mortificationem denotans: aderat Carbunculus, qui nocte splendet, & instar ignis scintillat, charitatis ignem non obscure designans: aderat Hyacinthus coloris cælestis, virtutem habens somnum immittendi, manifestum contemplationis symbolum: aderat Chrysolitus, auri colorem redolens, virtute præditus contra nocturnos timores, fortitudinem animi apud satis denotans: aderat Sardonix ad humilitatem inclinans: aderat Onychinus, tremulos faciens oculos, timoris illius manifesta imago, de quo David: *Timete Dominum omnes sancti eius*: aderat Sardius, sanguinis fluxum restringens, & audacem reddens animum, virtutem animositatis adumbrans: aderat Adamas, inexpugnabilis animi imago: aderat Smaragdus, in quo viridis color, spei argumentum, effulget: aderat Topazius excitatæ iræ mitigandæ singularem vim habens: aderat Sapphirus, qui intensum sanguinis ardorem refrigerans, castitatem carnis incentiua extinguentem perpicue significat: ac tandem (ut paucis multa comprehendam) *Omnis lapis preciosus, operimentum eius*: Mariam enim operiebat fides Patriarcharum, spes Prophetarum, charitas Apostolorum, constantia Martyrum, sobrietas Confessorum, sapientia Doctorum, castitas Virginum, diligentia Angelorum, illuminatio Archægelorum, quies Thronorum, magnitudo Dominationum, excellentia Principatuum, seueritas Potestatum, potentia Virtutum, scientia Cherubinorum, necnon amoris incendium, quo Seraphici spiritus inardescunt;

ecce quàm bene Mariæ congruante præcitata Ecclesiastici verba: *Tanquam vas auri solidum ornatum omni lapide precioso.*

Hesiodus in illa sua secreta philosophia pulebram quandam Virginem describit à Diis summoperè dilectam, cui singuli amoris gratia singula monilia liberaliter condonarunt, Apollo Musicen, Mercurius eloquentiam, Mars fortitudinem, Venus gratiam, Minerua sapientiam, Iuno singularem venustatem: hanc Virginem tantis dotibus ornatam, Pandoram, hoc est, *Donum omnium Deorum*, vocitabant. alij verò addunt, illam confictam fuisse, omnium Deorum Matrem esse. hæc quidem prophana, si in sacra conuertamus, non fabulosa, sed in beata Virgine verissima comperimus; cum tres diuinæ Personæ Mariam Deiparam summo amore prosequentes, tot cælestibus donis illam cumularint, ut ipsamet ore suo promat: *In me gratia omnis viæ, & veritatis, in me omnis spes viæ, & virtutis*: ac si diceret: in me primorum parentum iustitia originalis, in me columbina simplicitas Abelis: *Oculi tui columbarum*: in me somnus contemplationis Endoh: *Ne suscitetur, neque euigilare faciat dilectam, quoadusque ipsa velit*: in me iustitia magni illius Patriarchæ Noë: *Indumento iustitie circumdedi me*: in me fides Abraham: *Beata, qua credidisti, quoniam perficientur in te, quæ dicta sunt tibi à Domino*: in me tolerantia patientissimi Iob: *Stabat iuxta Crucem Iesu Mater eius*: in me insignis pudicitia Rebeccæ: *Turbata est in sermone eius*: in me pulchritudo Særæ: *Tota pulchra es amica mea*: in me prudentia Abygailis: *Et cogitabat, qualis esset ista saluatio*: in me humilitas Liæ: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum*: in me virginitas Sunamytidis, quam nõ cognouit Rex, licet illam in coniugè accepisset: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco*: in me tandem sollicita cura Marthæ, & ardès amor Magdalenæ:

Luce. 2.

Dicite dilectio, quia amore langueo: ecce, nullus lapis preciosus, nulla inestimabilis vnio, nulla fulgentissima gemma, nulla, quantum camque orientalis, ac summi valoris margarita in hoc Mariano vaso desideratur, ut reuera de ebat regiu vas, in quo filius Dei ad incarnationem purissimum sanguinem ebibit, & ad carnis assumptæ nutritionem, hinc potum, ut supra dicebam, bibiturus erat.

2. Tim. 2.

Cæterum, sermonem ad nostram institutionem conuertens, à vasis tamen metaphora minimè discedens, Paulina verba in memoriam reuocare oportet: In magna domo non solum sunt vasa aurea, & argentea, sed, & lignea, & fictilia: in hac autem magna domo Ecclesiæ Catholice iusti sunt vasa argentea, & aurea, in quibus preciosissimum diuinæ gratiæ balsamum, suauissimum odorem efflans, reconditur; peccatores verò sunt vasa lutea, & fictilia, quæ non nisi vitiatorum sceleres à longè scelerates continent; illi sunt vasa in honorem, isti in contumeliam, ut ait idem Paulus; illi sunt vasa vitæ, isti vasa interitus: Preparabit vasa mortis, sagittas suas ardentibus effecit: illi sunt vasa solida, isti fragilia: Cor fatui, quasi vas confectum, & omnem sapientiam non tenebit: illi sunt vasa misericordie, isti vasa iræ: Apertit Dominus thesaurum suum, & protulit vasa iræ suæ: illi sunt vasa plena, isti vacua. Illud autem interest inter vas plenum, & vacuum, quod illud tactum non sonat, istud autem si tangatur, tintit, & personat: non secus iusti, tanquam vasa diuinæ gratiæ plena, si aduersitatibus tangantur: Non murmur resonat, non querimonia: ut apparet in Iobo, quem cum Deus lepra percussisset: Manus Domini tetigit me; ipse tamen, ut ait facer textus: nihil stultum loquutus est labijs suis contra Deum: è contra verò peccatores, tanquam vasa diuinæ gratiæ liquore vacua, quocumque dolore tangantur, continuò impatientissimis verbis crepitant, immò in blasphemias sacrilego ausu in magnam Christi iniuriam prorumpunt, cui, ob summam eius benignitatem, qui vasa iræ in multa patientia sustinet, sit honor, & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

Ad Rom. 9.

Psalm. 5.

Eccles. 21.

Ierem. 50.

Ecc. in offic.

mar. 19.

Iob. 19.

Iob. 1.

Preparabit vasa mortis, sagittas suas ardentibus effecit: illi sunt vasa solida, isti fragilia: Cor fatui, quasi vas confectum, & omnem sapientiam non tenebit: illi sunt vasa misericordie, isti vasa iræ: Apertit Dominus thesaurum suum, & protulit vasa iræ suæ: illi sunt vasa plena, isti vacua. Illud autem interest inter vas plenum, & vacuum, quod illud tactum non sonat, istud autem si tangatur, tintit, & personat: non secus iusti, tanquam vasa diuinæ gratiæ plena, si aduersitatibus tangantur: Non murmur resonat, non querimonia: ut apparet in Iobo, quem cum Deus lepra percussisset: Manus Domini tetigit me; ipse tamen, ut ait facer textus: nihil stultum loquutus est labijs suis contra Deum: è contra verò peccatores, tanquam vasa diuinæ gratiæ liquore vacua, quocumque dolore tangantur, continuò impatientissimis verbis crepitant, immò in blasphemias sacrilego ausu in magnam Christi iniuriam prorumpunt, cui, ob summam eius benignitatem, qui vasa iræ in multa patientia sustinet, sit honor, & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA IV.

Agitur de oblatione, quam sui ipsius fecit triennis beata Virgo in templo Hierosolymitano: & de facili ascensu quindecim graduum: cuius occasione non paucæ de profectu spirituali vtilia traduntur.

E oblatione hucusque, qua B. Virginis parentes illam in Templo Deo sacrarunt, disseruimus, nunc oportet, ut de illa, qua eadem sacratissima Virgo in infantili sua ætate Creatori suo seipsam obtulit, sermonem instituamus. Ecce ergo hodierna die præ omnibus aliis pulchris formis, pulcherrimam Esther in conspectu regis Assueri, adeoque illi placens, ut ob eximium eius decorem in sponsam suam eam assumeret: ece regi nam Sabba sapientissimū Salomonē ad euntē, ac regalem eius aulā ingredientē, ut & munera illi offerat, & maiora recipiat, & abditissima cælestiū rerum arcana sibi pandat: ecce tandem pulcherrimam Iudith templū Hierosolymitanum visitantem, ut de victoria Holofernis debitas gratias Deo reddat. cum enim B. Virgo in cooptione sua serpentis caput, hoc est peccatum originale, contriuisset, propter felicem hanc partam victoriam, oportebat, ut, non secus ac Iudith, pro gratiarum actione Hierosolymæ Templum inuiseret; at nō solum inuisit, sed se in eius obsequiū libentissime mancipauit. quod si, ut Diuus Gregorius dixit in moralibus: Omne, quod datur, ex dantis mente pensatur: non potuit Virginis oblatio, quæ ex ardentissima, ac supereraphica charitate

Esther. 9.

3. Reg. 10.

Iudith. 16.

D. Gregor.

lib. 22. mor.

cap. 12.

cap. 12.

itate procedebat, non illi gratissima esse. Multi quidem fructus varios, animalia, pecunias, agros, domus, preciosas vestes, argentum, & aurum, immò margaritas, & inestimabiles lapides, ac similia alia munera Deo obtulerunt; se autem totos paucissimi cum Virgine se consecrarunt. Phylomela suavissimum tibi ex arbore amoena offeret canticum, si tamen extensa manu in tuam potestatem redigere velis, aufugiens, minimè se comprehendi patitur; ecce cantum obtulit, sed seipsam offerre omnino renuit: Virgo se totam tradidit, excepit nihil. Vnde si eam etiam conferamus cum illis, qui perfectam, & apostolicam vitæ rationem sectantes, se totos Deo obtulerunt, illud inter eos, & beatam Virginem interesse reperimus, quod illi sacrificium, Maria sui holocaustum obtulit: alij enim, cum aliquando peccauerint: quia nemo sine crimine vivit, & in multis offendimus omnes: aliquid sibi retinuerunt, illud scilicet, cui inordinate adhæserunt; beata autem Virgo, quæ nullo terreno affectu commutabili bono vquam adhæsit, nihil sui sibi referuavit, sed totam, ac totaliter, vt ita loquar, in holocaustum, id est, totum cōbustum, Creatori suo se obtulit: Quod si hilarem datorem diligit Deus: non potuit non pergrata eidem extitisse Virginis oblatio, Germano Archiepiscopo in oratione de oblatione Deiparæ dicente: *Puella autem valde letans, & exultans ibat in templum Dei tamquam in thalamum.* Deinde, si antiquum proverbum habet: *qui cito dat, bis dat*: quæ tam cito in infantia sua se donavit, millies quidem dedit: Abraham centum, & viginti annos contulerat, cum Isaac filium suum Deo obtulit; at beata Virgo triennis tantum (vt tradunt Nicephorus, sanctus Germanus, Dions Bonaventura, & Gregorius Nissænus) seipsam Deo in perpetuum consecrauit. Quam celeritatem (vt non semel alibi adnotavi) non obscure significavit visio illa Ioannis, cum pedibus beatæ Virginis lunam subesse vidit: inter om-

nes namq; planetas Luna breviori tempore cursum suum peragit: ad eundem enim, vnde moveri coepit, punctum redit Saturnus post annos triginta, Iuppiter post duodecim, Mars post duos, Sol post trecentos sexaginta quinque dies, & aliquot horas; Venus, & Mercurius idem fere tempus insumunt; at Luna viginti septem diebus, & paucis horis totam sphaeram velocissimo cursu percurrit: ad eundem modum ex hominibus, multi Saturno similes, qui quo celsiorem dignitatis locum obtinent, eo ad dignitatis cursum segiore sunt; alij religiosiores, breui, instar Iouis, tempore, cursum absoluunt; alij perfectiorem vitæ statum profitentes, instar Solis, Veneris, & Martis viam mandatorum Dei citius, ac velocius currunt; at Virgo sanctissima, velut Luna, totam illam sanctitatis sphaeram, quæ futuræ Matri Dei necessaria erat, velocissimo omnium motu cucurrit; cuius non leue argumentum, nec obscurum indicium existimaverim, quod (vt præcitati Patres tradiderunt) quindecim illos scæle Tempuli gradus sine alicuius iuamine supra eoram infantilis corporis facultatem, cum magna omnium astantium admiratione ascenderit; est enim exploratissimum, ipsa experientia id probante, vt quæ in infantia accidunt, eorum, quæ postea futura sunt, præfagia quædam, ac pronostica signa sint. Zoroastes enim, qui ridens natus est, futuræ alacritatis, & lætitiæ, quæ totam vitam duxit, signum fuit; ori Pyndari infantis, dum somnum duceret, examen apum insedit; quod Platoni, & Diuo Chrysostomo contigisse Historiographi narrant, eorum vitam describentes, idque vt euentus probavit, melliflui eorum sermonis miram dulcedinem reddantis, pronosticum fuit. Et de Julio Cæsare fertur, frequenter in ore eius versari verba illa: *Si ius violandum est, regnandi causa violandum est*; quod aperte præsignavit, vt postea contigit, illum suæ tyrannidis petulantia Republicâ forte oppressurum. Sed quid prophanis egemus testi-

Kk 3. monis.

Luc 3.

2 Cor. 9.

Proverb.

Gen 22.

Niceph. lib.

1. cap. 7.

German. de

beat. Virg. in

templo.

3. Roman. in

medit. de vi-

ta Christi.

Greg. Niss.

1. de ras.

Christi.

Apoc. 22.

Marul. &
Volator.

monialis, vbi multa sacra suppetunt: nam
 luctu illa, quia in materno utero frates illi
 Iacob, & Esau acriter pugnabant, aperte
 significauit varias rixas, ac contentiones
 inter ipsos, & inter populos ex eis nati-
 turos futuras, vt & sacer textus adnotauit,
 dicens: *Due gentes sunt in utero tuo.* In hi-
 storia etiam scholastica legimus, quod
 cum Rex Pharaon in regio diademate, quo
 certis diebus caput suum redimebat, Am-
 monis idolum ex auro confectum adif-
 set, Moyses, dum à filia eius, quæ illum
 ad nutriendum exceperat, quandoque in-
 star infantis iocans, diadema de capite
 eius tollebat, ac pedibus conculcabat,
 quod singulare factum id, quod postea
 accidit, prænotabat; nam postea grandior
 factus Moyses, Pharaonem, & omnem e-
 ius exercitum non solum profligauit, sed
 inundantibus maris rubri aquis submet-
 sit. Cum igitur hodierna die, quo tempo-
 re B. Virgo, in Templo à parentibus præ-
 sentata, gradus quindecim non sine ma-
 gno prodigio triennis ascendit; sanè id
 non obscuro indicium, ac pronosticum
 fuit celeris cursus, ac velocissimi progres-
 sus, quem in via perfectionis in dies effe-
 ctura erat: *Ascensionem enim disposuit in cor-
 de suo, vt dicebat Dauid.* vnde D. Hieron.
 tract. de ortu
 Virg.
*tract. de ortu
 Virg.*
 continuò ait: *Iam quippe Dominus in Virgi-
 nis sue infantia magnum quid operabatur, &
 quanta futura esset, huius miraculi indicio
 præmonstrabat: velox enim illa ascensio
 futurum eius progressum spiritualem
 aperte satis præfigurabat, ad quem etiam
 significandum, præterquam quod spon-
 sus comparauit Virginem auroræ, cuius
 lux semper procedit, & crescit vsque ad
 perfectum diem, illam componit cum
 Turre eburnea, deinde cum Turre fortif-
 sima, ex qua mille clypei pendunt: con-
 sultò primo comparat illam Turri ex
 ebore confectæ, quæ non nisi exigua esse
 solet, & instar monilis ex infantili collo
 pendere, deinde fortissimæ arci, & inex-
 pugnabili Turri assimilat; ex excessu
 quippe fortunæ huius turris supra for-*

titudinem illius spirituale Virginis incre-
 mētū significabatur. Atque hoc idem præ-
 signare voluisse arbitror eundem spon-
 sum, dum Virginem in alogranato assimi-
 lat: *Sicut cortex malipanicæ:* postea vero
 spiritualem eius profectum admirans, *Cant. 4.*
 aceruo critici, qui multitudine granorum
 longe malum granatum excedit, illum
 comparat. Celestinus iste B. Virginis in
 via perfectionis progressus adeo Dæmo-
 nis oculos offendit, vt propterea Ange-
 li, Mariæ per quindecim illos gradus af-
 cendenti, dicerent subobscura illa verba:
Quæ est ista, quæ ascendit, sicut virgula fumi?
 non diffiteos, inauditum genus laudis vi-
 deri hoc angelicū encomium; nam, quid
 magis futile, & vanum, quàm fumus: cer-
 tē lobus miseriam, ac caducitatem hu-
 manæ vitæ adamulsum describens, dixit:
Dies mei sicut fumus euanuerunt: cum etiam
 quipiam superbus esse agnoscitur, nimio
 fumo scaterere dicitur: qui ergo fieri potest,
 vt Angeli laudare cupientes B. Virginem,
 quindecim graduum scalam Templi af-
 cendentem, virgulæ fumi eam compara-
 uerint? videntur mihi in hac metaphora
 alluisse ad locum Numerorum, vbi sa-
 cra narrat historia, quod igne cœlesti
 missa super filios Chore, Eleazar ex diui-
 no iussu incensum adoleuit, cuius fumus
 vehemens adeo fuit, vt ignem illum ex-
 stingeret; vt ergo Angeli significarent,
 tenellam hæc infantula spirituali sui pro-
 fectus fragrantia Dæmonē mirū in modū
 infestasse, fumo illâ compararunt; quia,
 sicut iste lacrymas ab oculis extorquere
 solet, & flere compellit, non secus aroma-
 ticus ille, ac suavissimus Mariani profe-
 ctus fumus Dæmonis oculis adeo infes-
 tus, ac importunus fuit, vt ululare, & a-
 marè flere illum compelleret; etenim
 cum ille è cellissimo loco ad inferni ba-
 raturum descenderit, nihil molestius fert,
 quam capitalis suæ hostis Mariæ spiri-
 tualem ascensum, cuius vitam, & mores
 à principio conditionis mundi vehe-
 menter cœpit detestari, Deo ipso tunc
 dicente: *Inimicus ponā inter te, & mulierē.* *Gen. 3.*
 Atque hic B. Virginis progressus Dæ-
 moni

Gen. 25.

Hi st. ol. de Moys. Exod. 2.

Exod 14.

Psal. 83. D. Hieron. tract. de ortu Virg.

Cant. 6.

Ibid. 7.

Cant. 4.

Cant. 4.

Cant. 4.

Tob 3.

Numer. 16.

Gen. 3.

moni adeo terribilis, ac molestus, nos omnes edocet, spirituali nostro progressui sedula diligentia vacare, ac omnem festinatem in via diuinæ seruitutis longè à nobis repellere debere. quidā hanc viam perambulanti, de quibus regius Vates ait: *Beati, qui ambulauit in lege tua Domine: beatos illos vocat; quia obseruato legis diuinæ, semen est beatitudinis, ac vitæ æternæ, Christo dicente: Si vis ad vitam ingredi, serua mandata: quasi diceret: cum sit certum, quod quæ quis seruauerit, hæc & metet, si vis metere vitam æternam, semina diuinorum mandatorum obseruantiam. Alij proficientes magis non solum hanc viam deambulant, sed & illam percurrunt; illud eiusdem Vatis obseruantes: *Fiam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum: in horum numerum videntur mihi merito referendi Abraham, Sara, & eorum famuli; nam, vt facta narrat Genesis, cum tres peregrini, tres diuinas, personas adumbrantes, vt adnotarunt Glossa, & Lyranus, Abrahami domum ingrederentur, omnes illius familiae ad illos benignè suscipiendos, ac leniter pertractandos festinantes occurrerunt. De Abrahamo sacer textus ait; non solum, quod festinauit, sed, & quod Saræ uxori suæ dixit: *Accelerat, tria saræ simile commisce, & fac subcinereos panes: ipse etiam ad armentum cucurrit, & vitulum condiendum famulo porrexit; qui etiam festinanter abiit, deditque puero, qui & festinauit. Origenes in Comm. huius loci, sollicitudinem hanc Abraham, saræ, & famulorum eorum admirans, ait: *Abraham cucurrit, Sara accelerat, puer festinat: quasi dicat; nullus est in hac Abrahami domo, qui otio vacet nullus qui diuinis obsequiis nõ attendat. nullus, qui læto gressu incedat, omnes currunt, festinant, atque accelerant. huius rei eam putauerim rationem, quod Abraham, qui caput erat, primus omnium festinauit, & exemplo eius Sara accelerauit, & ad vtriusque imitationem famuli cucurrunt habet enim se maiorum exemplum, in illo il-****

lius columnæ nubis, filios Israel per desertum ducentis, quæ si progrediebatur, illi etiam sequebantur; si verò sistebat, ipsi quoque progredi cessabant. Alij tandem sunt, qui non contenti viam mandatorum Dei ambulare, & percurrere, percolant etiam, cum eodem Propheta dicente: *Quis dabit mihi pennas, sicut columbæ, & volabo: quare autem Dauid volare desiderans, non accipitris, aut aquilæ, quæ velocioribus alis prædicæ sunt, sed columbæ potius à Deo postulet pennas, duplicem egregiam rationem, binamque huius loci pulchram intelligentiam his verbis tradit Incognitus: *Iustus timet in prosperis, & in aduersis: duo autem sunt remedia contra illum timorem, qui significatur in pennis columbæ. nam sicut dicunt Naturales, Accipitrum sunt duo genera; quidā sunt nobiles qui aues non caperent, nisi in altum volando, essent eleuata à terra, & quidā sunt degeneres, qui eas non caperent, nisi in terra. columba autē istos cognoscens, vt primos videt, statim descendit ad terram, & quādo secūdos, statim volat in altum: sic, & moraliter, accipiter, auis rapax, est Diabolus, qui aliquos rapit in alto, scilicet in statu prosperitatis, & aliquos in infimo, scilicet in statu aduersitatis: colūba autē significat iustos, & simplices, qui seculo peccati carent: hæc colūba duas alas habet, scilicet, humilitatē, & patientiā: quādo ergo iustus videt accipitrē, Diabolū ipsū volentē rapere, iursū in alto prosperitatis, tūc vii debet ala humilitatis, per prospera non se exaltādo, sed ex hoc se magis Deo debitorē cognoscendo, quia, cum augentur dona, rationes etiam crescunt donorum. Quādo autē videt Diabolum se volentē rapere in terra, scilicet in infimo aduersitatis, tunc volare debet in altū per alā patientiæ, & sperando, quod patientia est via ad cælum, meditando verbum Christi: *In patientia vestra possidebitis animas vestras; iste ergo sunt alæ colūbæ, quas iustus à Deo sibi dari petere debet, scilicet humilitas in prosperis, & patientia in aduersis. Vel aliter, per columbam, intellige Apostolos Christi; quoniam, sicut refertur, quædam sunt columbæ, quæ nuntiorum funguntur officio, literas dominorum suorum sub alis portantes.***

Exod. 13.

Psal 54.

Incognitus

Ps. 54.

Luc. 21.

- portant; & modico tempore multa terrarum spacia transeunt, quae maximè sunt necessariae, quando per terras hostiles alij nunciij irasce non audent; unde Plinius dicit, quod in obsidione Mutinensi Decimus Brutus epistolas ligatas pedibus columbarum in castra Consulatum transmisit; consimile narrat eodem libro de hirundinibus; & ex hoc Apostoli columbis assimilantur, qui verbum Dei per totum Orbem in breui tempore portauerunt. Quod in spiritu admirans Isaias de Apostolis ait; qui sunt isti, qui vt nubes volant; & quasi columbae &c. quae autem sunt penne istarum columbarum, scilicet Apostolorum, nisi virtutes, quibus eleuantur à terra ad caelestia? quae sunt quatuor (vt dicit Gregorius super Ezechielem) Due penne iungebantur, & due tegebant corpora eorum: haec sunt quatuor virtutes, duae respectu futurorum, scilicet amor, & spes, & duae respectu praeteritorum, scilicet timor, & poenitentia; prima duae iunguntur, quia profecto electi, & amant caelestia, quae sperant, & sperant, quae amant; duae autem aliae tegunt eorum corpora, quando eorum mala praeterita à conspectu iudicis timor, & poenitentia abscedunt: scriptum quippe est; Beati quorum remissa sunt iniquitates, & quorum testa sunt peccata. Istas ergo quatuor pennas à Deo petit iustus, vt à malis saeculi euolando, requiescat in Christo, dicens: In pace in idipsum dormiam; & requiescam. haec
- Verùm ad profectum spirituales reuerentes, de quo praecipue erat sermo, statua illa celebris Nabuchodonosor ad viuum satis mihi exprimere videtur virtutis illud incrementum, quod Deus optimus maximus à nobis desiderat; pedes eius erant lutei, tybiae ferreae, scilicet formosa aenea, corpus argenteum, caput tandem aureum: lutei pedes affectus terrestres, quibus recens ad Deum conuersus scater, significant; at hic in via diuini famulatus progrediens, ad vincendos hos prauos affectus, & ad superandas difficultates, quae in illa occurrunt, quasi ferreus efficitur; sed adhuc magis proficiens, ad æquanimiter sustinendas aduersitates, ac labores perferendos, aenea fortitudine induitur: deinde ad vltiorem perfectionis gradum ascendens, vitæ innocentiae, ac cordis puritati per argentum significatae, quae symbolū est illius, diligenter insitit: ac tandem, ad anteriora cum D. Paulo se extendens, perfectiorem viam ingressus, charitatis auro adeo locupletatur, vt non solum sibi, sed & proximis aeternam felicitatem ardentissimè exoptet, & cum eodem D. Paulo pro fratribus anathema fieri ardentissimè cupiat: ecce spirituale iusti incrementum adamūllum in statua illa delineatum. Sed proh dolor? quàm pauci illud suscipiunt, rari crescunt, paene infiniti decrescunt; quorum decrementum pulchre etiam eadem Nabuchodonosoris statua praesignauit, si eam non à pedibus in caput, sed à capite in pedes contemplari cõperimus: caput est ex nobilissimo metallorum auro, sed continuo decrescere incipit, quia corpus est argenteum; scilicet formosa sequuntur aenea, tybiae adhuc ex ignobili ferro, ac tandem desinit in pedes ex vilissimo luto. ecce spirituale animae decrementum, de quo loquens Ieremias, praedixerat: Quomodo obscuratum est aurum; mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarij, in capite omnium platearum: filij Sion in chylis, & amici auro primo: quomodo reputati sunt in vasa testea, opus manuum figuli; & paulo post: candidiores Nazaraei eius niuenitiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, saphyro pulchriores: Denigrata est super carbones facies eorum, & non sunt cogniti in plateis: Ecce Propheta tangit extrema illa duo statuae Nabuchodonosor, spirituale decrementum praecipue significans; quorum alterum erat aureum caput, cui respondent verba Ieremias: quomodo obscuratum est aurum; alterum, lutei pedes, quibus consonant alia eiusdem Prophetae: reputati sunt in vasa testea, quod perinde est, ac si diceret, quod iusti in peccatum mortale prolabantes (vt Hispanum idioma eleganter loquitur, siendo de oro, se ponen de lodo) quos D. Paulus increpans ait: O insensati Galatae, quis vos fascina-

aut non obedire veritati, &c. sic vultu estis, vi cum spiritu corporeis, nunc carne consummemini? fascinatos illos vocat D. Paulus, quia sicut fascinari proprium est puerorum, qui à qualitatibus nocivis oculorum eos inuentum facile læduntur, & pristinam pulchritudinem, ac rubeum colorem repente amittunt; ita hi, cum iusti, & sancti essent, leui tentatione eos inuadente, instar puerorum facile cedunt, ac superantur, & cum spiritu charitatis animas eorum deaurantis feliciter diuinum famulatum cepissent, tandem peccati mortiferi luto deturpati, à Dei seruitute se subtrahunt, ac miserè intereunt. quorum sanè ruina eam inter alias frequentiore causam esse existimaucrim, quod immemores illius sententiæ: *Fili, accedens ad seruitutem Dei, prepara animam tuam ad tentationem;* dicunt illud Dauidis in corde suo: *non mouebo in eternum: sed continuo experiuntur, quod & Dauid: Aueristi faciem tuam, & factus sum conturbatus.* Sanè dum Ioannes vidit mulierem, supra cuius caput erant stellæ, & luna sub pedibus eius, gementem & plorantem, ac instar parturientis vehementer dolentem, non obscure mihi id significat animam, quæ illum perfectionis gradum attingit, vt stellæ, hoc est cælestia dona, supra caput suum collocet; mutabilem vero lunam, hoc est, bona hæc sublunaria, & mutationi obnoxia sub pedibus calcanda apponat, continuo variis tentationibus oppressa gemere incipit; at oportet tunc mini ne animo cadere,

Tu ne cede malis, sed contra audentior ito. vt quidam Poëtarum dixit: cui consonant Gregoriana illa carmina:

*ad cetera magno
Tende gradu, semper scandens, spectansque
priora;
Stare loco, malares, ergo torpore remoso,
Vt capias, propera, donec virtutis ad arcem,
Supremumque gradum perueneris, auspice
Christo.*

*Sed melius omnibus D. Paulus his ait:
sic currite, vt comprehendatis: quasi diceret:*

ea animi gigantea fortitudine properate, qua sol, de quo Dauid: *Exultauit in gigis ad currentem viam;* sicut enim sol horrenda peragrat signa, taurum, leonem sagittarium, & scorpionem; sic viro forti, licet occurrant tentationum tauri, scorpis, & leones, nulla ratione eis cedere debet; hoc sibi persuadens, quod sicut, quæ soli monstra occurrunt, monstra quidem nomine tenus sunt, cornua vero, ungues, dentes, sauitia, ac venenum longe ab eis absunt; ita, quæ sibi occurrunt monstra laborum; ac tentationum, monstrorum sunt veluspectra, aut simulachra quedam inania, quæ nullam contra viriliter pugnantem vim ad lædendum habent: in cuius figuram legimus, quod cum Moyses non apprehendebat colubrum, ille eum persequebatur, adeo, vt fageret, Moyses, vt ait sacer textus; cū vero illum apprehenderet, continuo in virgam, seu baculum leuaminis conuertebatur: non secus, qui laborum, ac difficultatum colubrum pettimefcens apprehendere illa tenent, ab eis vincitur; at, si viriliter illas aggreditur, in solaminis baculum ex Dei auxilio conuertuntur. Cui sit honor, & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA V.

Ostenditur ex Sanctorum Patrum doctrina, beatam Virginem in Templo, in quo fuit à parentibus presentata, virginitatem suam Deo expresso Voto nuncupasse, atque adeo castitatem vouendi primam inuentricem fuisse; vbi etiam non pauca virginitatis encomia subiungimus.

INTER alia permulta, quibus Sancti Patres Virginem Deiparā adumbratam autumant, non infimum locum ex D. Ambrosij sententia

*D. Ambrosij
de nat. Virg.
Num. 17.*

Ll tentia

tentia tenet virga Aaronica, quæ simul fuit florens, & fructus germinans, in quo aperte Mariam præfigurasse constat, quæ virginitatis florem, conseruans, Christum Dominum in ætina bilem fructum nobis peperit; in eo tamen, quod nostro argumento mirum in modum congruit, egregie virga illa Beatæ Virginis typus existit, quod virga erat ex amygdalo, similis illi, cuius meminuit Ieremias: *Virgam vigilantem ego video. vbi Theodosius vertit: Virgam amygdalinam ego video. immo, & verba Numerorum non obscure id ipsum probant: Inuenit germinasse virgam Aaron in domo Leui, & turgentibus gemmis, eruperunt flores, qui solis dilatatis, in amygdalas deformati sunt: sicut enim (Piccio Valeriano id attestante) amygdalus apud antiquos castitatis, & continentie symbolum fuit, & inter omnes arbores hoc habet peculiare, vt prima omnium emittat flores, ita Maria inter omnes foeminas, prima emisit votum virginitatis. Quam veritatem antequam multis modis comprobare, & illustrare aggrediar, illud certe prius dixerim in Marianam commendationem, quod eo tempore illud Beata Virgo emisit, quo foecunditas tanto precio habebatur, vt Deus ipse, tamquam rem magni precij, atque momenti illam Hebraeis polliceretur: Non erit apud te sterilis viriisque sexus: quæ verba non præceptum, sed promissionem liberam indicant, vnde est illud Psalmi: Ecce hereditas Domini, filij merces, fructus ventris: & illa alia eiusdem Dauidis benedictio: *Vxor tua, sicut vitis abundans in lateribus domus tue: filij tui sicut nouella oliuarum in circuitu mensæ tue*: Contra vero sterilitas magno opprobrio habebatur, vt non obscure indicant verba illa Isaie: *In illa die apprehendent septem mulieres virum vnum dicentes: panem nostrum comedimus, vestimentis nostris operiemur; tantummodo inuocetur nomen tuum super nos, tolle opprobrium nostrum*: hoc est, quan-*

do inimici victoriam de Ierusalem, & de eius viris reportabunt, manebuntque vxores viduæ, & absque prole, tunc septem mulieres opprobrij vitandi causa, si steriles, & absque liberis manebunt, apprehendent virum vnum rogantes, vt secum velit nubere; ne tamen quotidianus cibus, & potus pro alimento familiae sibi quaerendus, quidquam eum retardaret, quominus earum voluntati annueret, dixerunt ei: *Panem nostrum comedimus, vestimentis nostris operiemur*; cuncta expensis nostris fient, solum à te postulamus, vt sterilitatis opprobrium à nobis auferas. Huius odij contra sterilitatem ea vnica causa erat, quod cum Messias ex eorum genere oriundus expectaretur, vnusquisque ex sua profapia nasciturum eum sperabat: atque hæc (ni fallor) fuit etiam causa, ob quam Rex Ezechias moleste ferebat vltimam vitæ suæ periodum iam in state, nimirum, quod deinceps ex suo semine descensurum Christum minime poterat sperare, si vitæ cum morte commutaret. atque huc facit, quod cum Iephthe voti se religione putaret astringi, vt quidquid sibi post partam victoriam primum occurrisset, Deo in holocaustum deberet offerre, filia quidem eius prima sibi occurrens, ac patris voluntatem de illa mactanda agnoscentes, continuo dixit: *Pater mi, si aperuisti os tuum ad Dominum, fac mihi quodcunque pollicitus es: &c. hoc solū mihi præstita quod deprecor: Dimitte me, vt duobus mensibus circumeam montes, & plantagam virginitatem meam cum sodalibus meis: tunc ergo, cum sterilitas magno despiciatui ducebatur, cum virginitatem mundus ridebat, non exigebat lex, vsus ignorabat, populus pro nihilo faciebat, & fragilis foeminarum natura vix illam sustinere possit, tunc, inquam, B. Virgo plufquam vitile, & heroicum opus aggrediens, non muliebri affectu mota, non mundi iudicium attendens, non sexus imbecillitati cedens, non carnis illecebris allecta, non denique florida iuuenture impedita, virginitatem suam perpetuo conser-*

Ierem. 1.

Numer. 17.

Pier. Valer. lib. 51.

Deuter. 7.

Psal. 126.

Psal. 127.

Isai. 4.

Ibid.

4. Reg. 20.

Iud. 11.

Ibid.

conferuādam Creatori suo dicauit. quod excellentissimum opus Bernardus admirans, non temerē Mariam sciscitatur: *Vbi legeras, B. Virgo, de virginibus, quia cantant canticum nouum, quod nemo alius cantare potest, & sequuntur agnum, quocumque ierit? vbi legeras, laudatos esse, qui se castrauerunt propter regnum caelorum? vbi legeras: In carne ambulantes, non secundum carnem militamus? & qui matrimonio iungit virginem suam, bene facit, & qui non iungit, melius facit? vbi audieras: volo vos omnes esse, sicut & me ipsum, & bonum est homini, si sic permanerit secundum meum consilium. Christo ergo deuotes te exhibere virginem, & necis, quod ipsi exhiberi te oportet etiam matrem? hęc ille:*

Ad rem tamen nostram propius accedens, pleraque, eaque p̄lchra, Patrum testimonia reperio, quę B. Virginem tum in seruanda, tum in vouenda virginitate primam fuisse proclamant. In primis Abdias Babylonicus in vita S. Bartholomęi hęc eius verba refert: *Hęc virgo cum exsecraretur omnem virum, prima Deo omnipotenti vouit; primam autem ideo dixi, quia ex quo Deus homo factus est, ab initio seculi, nulla hoc votum Deo obtulit; hęc ergo prima inter feminas constituit in corde suo, vt diceret: Domine offero tibi virginitatem meam, cum hoc a nullo homine nec verbo didicisset, nec exemplo ad imitationem, videlicet in vita constituisset; vt virgo pro amore Dei specialiter permaneret: hęc hęc Diuus Bartholomęus; cuius verba refert, & acceptat Diuus Bonauerura lib. 1. Pharetrę cap. 5. Audite nunc Diuum Bernardum in hunc modum loquentem: Tu Virgo, non dicam preceptum virginitatis sed nec consilium, nec exemplum habebas, nisi quod Spiritus sancti vnctio docebat te de omnibus, ac sermo Dei vnius prius tibi factus est magister, quā filius; & in sermone super signum magnum apparuit ait: Offerentur Regi virgines, sed post eam: nam primatum sola vindicat sibi Maria. Diuus Antonius Bernardo consentiens, inquit: *Beata Maria est mater omnium in**

virginitate, quia prima sine precepto, consilio, vel exemplo virginitatis munus Deo obtulit; & per virginitatis votum opprobrium virginitatis abstulit, & eam in se consecrauit, & sic omnes virgines per imitationem sui genuit. Verba etiam antiquissimi Origenis in cap. 13. Matthęi non obscure idem significant, *Arbitror, inquit, rationi consentaneum esse, virilis quidem puritatis in castitate primitias fuisse Iesum, muliebris vero Mariam. non enim possibile est, alij præter hanc virginitatis primitias adscribere. D. Ambrosius, frequens Origenis imitator, de Maria palam testatur, virginitate adeo coluisse, vt virginitatis signum extulerit, & intemeratę virginitatis pium Christo vexillum leauerit, vt verbis eius vtat. subscribit venerabilis Beda dicens: *Prima feminarum tantę virtuti se mancipare curauit; & homil. de annunciatione: Virginitate diuino munere collatum est, vt prima inter feminas Deo virginitatis munus offerret. ac tandem Rupertus in cap. 3. Cant. inquit: Dicunt, & vel è dicunt, quia votum virginitatis Deo prima vouisti item Arnoldus Abbas tract. de laud. Virginitatis expressę affirmat: *Hanc Deo vouerat, & integritatem mentis & carnis consecrarat, hos Patres sequutus Albertus Magnus, eidem adimplatur sententię in hęc verba: *Beata Virgo est mater omnium in virginitate, quę prima sine precepto, consilio, vel exemplo virginitatis munus Deo obtulit, per quod omnes Virgines per imitationem virginitatis genuit. accedit Abulensis, qui super lib. 4. Regum, inquit: *Sola sine exemplo placuit femina Christo; id est, non fuit aliqua, quę emisisset votum virginitatis propter Deum, ante Dominam nostram. hęc ille. vade Apponius lib. in Cāt. accommodat Virgini ad hoc propositum illud Canticorum: *Vox turturis audita est in terra nostrā; nā turtur, quia auis est castissima, typum gerit castissimę Marię, cuius instar turturis vox, emittēs virginitatis votū, audita est in terra nostrā, quāsi à seculo nusquā personauerat. Atque hinc ortum habuere celeberrima illa epitheta, atq; clarissima cognomēta, quibus antiqui Patres B. Virginem******

D. Bern. ho.

1. de Virg.

Apoc. 14.

1. Cor. 10.

1. Cor. 7.

Abdias Ba.

bylon.

D. Bonau.

D. Bern. ho.

3. super mij.

1. in.

Apoc. 12.

D. Anton. 4.

1. in thea.

1. in 1. c. 20.

§ 10.

Orig. in cap. 13. Matth.

D. Ambr. li. de inñi. Virg. cap. 5.

Beda Lib. 1.

Beda hanc. de Annunc.

Ruper. in 6. 3. Cant.

Alber. Mag. super missus cap. 82.

Abulens. 4. Reg. 18. q. 19

Apponius.

ginem cohonestarunt; nam D. Ambrosius vocat illam: *Virginem vexilliferam*: & *virginis magistram*: Epiphanius: *Principem virginum*. D. Damascenus: *Virginum Regnam*, matrem, & gloriam: Ildorus: *Virginum caput*. D. Bernardus: *Virginis primiceriam*. D. Augustinus: *Virginum matrem*. Sophronius: *Perfectionis originalis exemplum*. Nazianzenus: *Virginum iumen*. Idiota nomine, tamen sapientissimus: *Virginis primipilam*; ac vniuersa Ecclesia Catholica: *Virginem virginum* luculenter eam appellat. Scio quidem, quosdam grauissimos Patres plures viros commemorare, qui ante beatam Virginem virginitatem coluerunt: nam Sybillas, virgines fuisse, necnon etiam Ieremiam, & Elitarum auctor est Diuus Hieronymus contra Iouinianum, quod idem de Elia tradit Ambrosius lib. 1. de virginibus, & Irenaeus ad Phyladelphienfes scribit, Iosue, & Melchisedech virgines fuisse: Diuus etiam Damascenus propter virginitatem, restatur, Daniele, & tres pueros diuinitus liberatos fuisse, illum quidem à leonum dentibus, hos vero à voracitate ignis in camino Babylonis. Collegium deinde Essienorum in Iudæa fuisse, qui castam vitam agebant, communis est omnium sententia non autem est vero simile, inter tot castitatis sectatores, neminem non virginem extitisse. virgines etiam vestales virginitatem coluisse innumeræ reminiscuntur historiæ: ac tandem D. Gregor. Nazianz. in Carmin. de virginitate concedit, à nonnullis illam fuisse custoditam: quod ita contigisse mihi facile suadeo, tum ex eo, quod, vt Diuus Ambrosius testatur lib. 1. de virginibus, permultæ virgines erant Templo deputatæ, quæ religiosè, & castè vivebant; immò D. Gregorius Nissen, sororem Moysis virginis cultricem fuisse asseuerat: tum etiam, quia per Isaiam iam Dominus virginibus prohibuerat, ne dicerent: *Ecce ego lignum aridum*: quia hæc dicit Dominus Eunuchis, qui custodierint sabbatha mea, & elegerint

quæ ego volui, & tenuerint sabbatum meum, dabo eis in domo mea, & in muris meis locum, & nomen melius à filiis & filiabus: hoc est, dabo eis excellentius nomen, quàm si parentes essent plurium filiorum, & filiarum: ecce ante Mariam iam virginitas erat in vsu, & in aestimatione.

Ceterum hæc omnia asserta à nobis veritati ex Patrum doctrina, nihil præiudicant; nam in primis Vestales virgines non perpetuam, sed ad tempus virginitatem colebant, vt scribit Alexander ab Alexandro: vnde S. Ambros. lib. 1. de Virg. ad sororem suam Tom. 4. loquens de virg. quæ post longum tempus seruata virginitatis illam amittebant elegantè dixit: *Perulantiore est talis integritas, cuius corruptela seniore seruatur etati*. Maria autem soror Moysis, vt tradit antiquissimus Iosephus, cui in hac re propter eius antiquitatem magna videtur adhibenda fides, coniux fuit Hur, quod & affirmat Abulenfis super Exodum: quod si quæpiam alij vsque ad mortem virginitatem seruauerunt, nullus tamen eorum voti religione illam illustravit: quare sola Virgo est, quæ prima noscitur, virginitatem suam Deo speciali voto, nuncupasse, & consecrasse: ex quo merito virginum Dux, Chorifea, & Vexillifera (vt supra tetigi) appellari meretur, cum instar Iosab, qui tamquam strenuissimus Dux nullius præcedente exemplo primus fuit, qui vexillum leuauit super muros Hebron, sic ipsa, prima fuit, quæ super muros Ecclesiæ Catholice candidum virginitatis vexillum Christo leuauit: & sicut Euandriæ mater (vt refert Quidius) prima fuit, quæ Vestalium virginum ritum instituit, quam imitatus postea Numa Pompilius, eundem Romæ instaurauit, vt auctor est Titus Liuius; sic Deipara Maria prima fuit, quæ religiosè, voti virginitatis emitendi consuetudini initium dedit: ac prima extitit, quæ virgines, non Vestales, ad conseruandum ignem materialem in templo dicatas, sed virgines ex voto Deo consecratas ignem diuini amoris in se conseruantes,

uentes, instituit: & sicut Maria soror
 Moysis, quæ typum Mariæ gerebat, pri-
 ma fuit in usu tympani ad laudes Deo de-
 cantandas, sic B. Virgo prima exiit, in
 emittendo voto virginittis, quæ pulchre
 per tympanum adumbratur, nam sicut
 tympanum ex defecata pœnitur anima-
 lis pelle, omnique proflus sanguine, &
 carne euacuata conficitur; sic virginittas,
 corpus, & animam ab omni carnis libi-
 dine euacuat, & ad laudes Deo decantand-
 as & se, & alios prouocat, vt his verbis
 rectè adnotauit Ambrosius lib. 2. de vir-
 ginibus, dicens: *Tunc Maria tympanum su-
 mens, choros virginales excitauit: Cantemus
 Domino, quod per mare sæculi sine seculari-
 bus fluctibus transferimus; o quantis illa vir-
 ginibus occurret, quantas complexa, ad Domi-
 num trahet dicens: hec thorum filij mei, hec
 thalamo nuptiales immaculato seruaui pu-
 dore: His consonant quæ testatur Ioan-
 nes, dum ait: Virgines esse, quæ cantant can-
 ticum nouum, quod nemo alius cantare potest.*
 Certè olim Antiqui magnum honorem
 deferrebant, qui primi rerum inuento-
 res existebant: nam (vt alios omitam)
 Veneti (teste Blondo) plurimi quondam
 habitu sunt, eo, quod primi fuerint belli-
 corum tormentorum inuectores: Lacedæ-
 monij laudati valde, quod enses primi
 inuenerint. Anaximenes, & Anaximander
 ministri è commendati, eo quod
 ante oēs initium dederint horologiis ac
 tandem Deam Arcadiæ, nomine Car-
 mentam, Euandri matrem, multis enco-
 miis efferebat prophana antiquitas, eo,
 quod Carmentorum, & Curruum arti-
 ficium prima inuenerit: si ergo semper
 primi Reipublicæ utilium rerum inuen-
 tores magno honore, & laude digni fue-
 re, quibus quæ o præconijs Deipara Ma-
 ria exaltanda erit, quæ voti virginittis,
 Christianæ reipublicæ adeo utilis, prima
 inuentrix fuit: ipsa quidem, quæ prima
 torrentia bellica, vt Veneti, enses, vt
 Lacedæmonij, horologium, vt Anaxi-
 mentes, curruum vt Arcadiæ Dea, sapienter
 inuenit; cum reuera virginittas voto con-

firmata, & stabilita nihil aliud sit, quàm
 spirituale quoddam tormentum belli-
 cum, Veneris arma constringens; acutissi-
 mus ensis carnis illecebras referans, regu-
 latissimum horologium, irregulares ani-
 mi motus, & furores componens; ac tan-
 dem triumphalis quidam curru ad cele-
 stem patriam illam euehens, vbi (Christo
 id attestante) *neque nubent, neque nubentur, Marc. 12.
 sederunt, sicut Angeli Dei.*

Cæterum, illud non pauci nosse desi-
 derant, quo tempore B. Virgo virginittis
 votum prima emisit. D. Thomas 3. D. Thom 3.
 p. suæ summæ artic. 4. censet, votum ex-
 pressum suæ virginittis emisisse post fa-
 ctam desponsationem, ante tamen desi-
 derium solum illius habuisse: Antiquo-
 res tamen Patres huic sententiæ video
 refragari; nam D. Hierony. de ortu Virgi-
 nis, D. Gregor. Nissæn. orat. de natiuit. &
 antiquus Nicephor. celebris historiogra-
 phus libr. 1. cap. 7. vnanimi consensu tra-
 dunt, quod cum sacerdotes vellēt B. Vir-
 ginem, vt moris erat, nuptui dare, illam
 id respuisse, propterea; quod diceret, suam
 virginittatem Deo vouisse; ex quo illi ma-
 gna perplexitate laborare cœperunt, cum
 ex vna parte inueterata consuetudo vir-
 gines nubendi, quæ in Templo degebant,
 valde vigeret; ex alia, rem sacrilegam iu-
 dicarent, virginem Deo religioso voto
 nuncupatam marito alicui tradere. Ego
 sanè huic sententiæ facilè subscribo, nam,
 cum B. Virgo non ignoraret, magis gra-
 tam esse Deo virginittatem voto consta-
 bilitam, quàm illius expertem, vt Theo-
 logi omnes docent cum Angelico Do-
 ctore, & habetur cap. beata Maria 27. q. 2.
 non dubitò illam, vt potè Deo magis, ac
 magis placendi sitientissimam, virginittatem
 suam, vt cœlesti sponso gratior, &
 acceptior esset, expresso voto, dum in
 templo aderat, consecrassè. Illud certè
 interest discriminis inter obseruationem
 virginittis absque voto, & custodiam
 illius ex voti religione, quod inter sim-
 plicem donationem fructuum, & libera-
 lem largitionem arboris simul cum fru-

Abibus; virgo quidem etiam, quæ est absque voto, pulchrum sanè animi, & corporis sui fructum Deo offert, arborem tamen sibi retinet, quam potest alteri donare, cum absq; peccato possit nubendo, viro se tradere; at integerrimam Virgine Mariam, quæ in holocaustum se Deo totam obtulerat, minimè gentium credam quidquã sibi referuisse, sed perfectissimè dum in templo aderat, virginitatè sponso suo consecrassè, fructum, & arborem liberaliter ei donando.

Porro, cum iam Deo auspice, non obscure ostenderit, beatissimam Virginem virginitatis Deo speciali voto consecratè primam inuentricem, atque ad eò inuictissimam Virginum ducem fuisse, reliquum est, virginitatis encomia ad eum usque efferamus, vt ad eam sectandam puellatum animi accendantur, & sub tanta Duce Marianæ militiæ nomen suum dare non dubitent.

Inter omnia virginitatis præconia illud mirum in modum eam extollit, quod Christus Dominus regnum cœlestè virginibus comparauerit: quo in virginum laudem duo potissimum indicauit; Primum est, virginitatem, non terreste munus, sed cœlestè pignus esse: ad quod significandum, Antiqui (vt obseruauit D. Hieronym. lib. 1. contra Iouinianum) alterum signorum cœlestium, quæ sunt in Zodaico, *Virgo* voluerunt appellari; itaque in orbe illo cœlesti virginitatem constituerunt, nuptiis nullum locum dantes, vbi illo non caret Scorpius, nec Cancer. Secundum, comparatione regni cœlorum Christus Dominus aperte satis innuit, virgines, Reges esse; nam præterquam seruire Deo regnare est, illi instar regum speciali corona in cœlesti patria donantur, vt Theologi omnes docent in 4. dist. 49. Atque hinc est, quod Romani (auctore Celio Rhodigino lib. 17. lectio. cap. 19.) regium honorem virginibus deferentes, cū inueterata apud eos vigeret consuetudo, ne quispiam in ter ciuitatis mœnia sepeliri posset, solis

Imperatoribus, & Vestalibus Virginibus, quod omnibus erat interdictum, libenter concesserunt. Extat & aliud virginitatis celebre eucomium, quod Patres, sectatores illius cum Angelis cognitionem habere, frequenter prædicant. D. Hierony. *D. Hierony. ad serm. de s. Mariam mittitur, quia semper est Angelis cognata virginitas*; & D. Gregor. Nazianzen. *D. Gregor. Nazianzen. inquit: An non planè angelicum est, eam, quæ carnis vinculis cum sit alligata, non secundum carnem viuere, sed natura ipsa excelsiorem esse?* & in præclaro etiam illo opere, quod de virginitate poetice conscripsit, his, quæ sequuntur carminibus, virginitatem, angelicam virtutem eleganter cecinit:

*Salve virginitas, diuino tradita dono,
Mater inoffense vite, bona maxima fundens,
Christi pars, & spiritibus sociata supernis,
Ignaris thalami, nam magnus coniugis expers
Est Deus, atque Dei rutilans chorus omnipotentis.*

Non dissimilia paucis verbis dixit D. Cyprianus: *Cum caste vixeritis Virgines, Angelis Dei estis æquales.* atque huc facit, quod titulus Psalmi 44. qui in nostra vulgata in hunc modum inscribitur: *pro his, qui commutabuntur*; Hebræum originale legit: *pro lilijs*, vbi D. Hierony. querens, quæ lilia sint ista, quæ commutantur, respondit, Virgines esse, quæ ob puritatem vite in angelos commutari videntur: ex qua doctrina colligere licet solutionem illius dubij, quare olim Angeli Abraham visitantes, ab eo se adorari paterentur, angelus tamen, qui D. Ioanni Euangelistæ apparuit, non permisit, se villo adorationis genere coli, quin potius volentis illum adorare, continuò ei occurrit dicens: *Vide, ne feceris, conseruus enim tuus sum*: existimo eam fuisse rationem, quod, cum Ioannes virgo esset, nõ putauit Angelus, illum sibi esse inferiorè, sed æqualem, & conseruum, & ideo adorationem eius respuit.

Hinc

D. Hierony.

Matth. 13.

Theologi in
4. dist. 49.
Celius Rhodigi-
di.

D. Cyprian.

Psalm. 44.

D. Hierony.

Psalm. 44.

Genes. 18.

Apo. 22.

Hinc est, quod quia Virgines angelicam vitam agunt, conuersatio earum in caelis est, & ideo Ioannes dixit, se illos uidisse in sublimi monte caelestis patriae comitati agnum: *Vidi, & ecce agnus stabat super montem Sion, & cum eo centum, & quadraginta quatuor millia: quare egregie (vt assollet) D. Gregorius Magnus dixit: Bene in sublimi esse Virgines dicuntur, quia, quod naturam humanam supergreditur, in altissimo virtutum culmine situm est: hęc D. Gregorius: cuius doctrinæ innitens, non ineptè dixerim, continentiam, & virginitatem, montem illum esse, de quo Angelus ad Loth clamauit: In montem saluum te fac: nam, & ipse D. Gregorius in suo Pastoralis id non obscure his verbis indicauit: Sodomanam fugere, est illicita carnis incendia declinare; altitudo vero montium est munditia continentium. Hęc tamen, licet vera sint, minora tamen arbitror esse, quam Virginitatis dignitas mereatur; vt enim acutè dixit D. Petrus Chrysologus: Excellentius est, virginem esse virtute, quam natura, verba eius hec sunt: virginitas hoc obtinet viribus, quod habet Angelus ex natura; Angelus, & Virgo diuinum agunt officium, non humanum; angelicam gloriam acquirere, maius est, quam habere: scite, & sapienter dixit: maius, quia Angelis virginitas naturalis est, virginibus meritoria; Angelis innata, virginibus industria sua, diuina gratia cooperante, conseruata; Angelis vna est simplex virginitas, quia simplices spiritus sunt, virginibus vero duplicata inest virginitas & metis, & corporis, ex quibus tanquam partibus integra componitur; Angelis virginitatis custodia, pugnae, & victoriae expers est, virginibus vero pugnantibus, & vincuntibus virginitatis gloria adscribitur: vnde D. Hierony. (vt refert Glossa super 1. ad Corinth. 7.) dixit: Maior est gloria virginum, quam Angelorum, Angeli enim sine carne viuunt, Virgines vero in carne triumphant. Tandem, etsi in Angelis virginitas laudabilis, longè in virginibus laudabilior, cum illis necessaria, istis spontanea, & libera ob sponsi amorem exi-*

stat. Illud tamen hæc omnia virginitatis præconia longè antecellit, quod D. Gregor. Nazianz. alta mente perpèdens non satis pro dignitate commendari virginitatem, si regno cœlorum, & Angelis comparatur, religiose quadam audacia, partem Christi illam vocitare non dubitauit,

Sic quoque virginitas magni pars inclytæ Christi.

Certè corpus mysticum Ecclesiæ Catholice, cuius caput est Christus, vt dixit Apostolus: *Ipsam dedit caput super omnem Ecclesiam*, variis partibus compactum est, quarum quædam minus dignæ reperiuntur, vt coniuges, aliae digniores, vt viduæ, & continentes; aliae verò multo honoratior, quæ virginitatem suam Deo sacrarunt; vnde D. Hierony. epist. ad Nicolaum: *Coniuges ferro, viduas argento, virgines auro comparauit; & interpretes super Matth. 13. ex tribus numeris ibi assignatis, trigelimum coniugibus, sexagesimum viduis, ceterisimū vero virginibus, tanquam dignioribus assignant: has ergo vocat Gregorius, inclytas partes Christi, alludens ad communem loquendi usum latinorum, qui cognomen, inclyti, strenuis Ducibus, & Victoribus præcipuè accommodare solent; perpetua autem virginitatis custodia, insignis victoria est, quam qui reportant, merito inclyti, seu inclytæ partes Christi, vt loquitur D. Gregorius, appellari mereatur; ex quo fit, quod cum Christus fuerit fortissimus virorum, non possunt virgines, quæ partes eius sunt, non magna fortitudine pollere. Ad id enim significandum, arbitror Salomonem præceptum à Domino habuisse, vt in Templo super columnas quædam lilia in modum coronæ apponderentur: voluit enim ostendere, debere virgines significatas per lilia, iuxta illud Cantico. 2. *Qui pascitur inter lilia, Cant. 2. fortitudinem, velut firmissimas columnas, induere ad ingentes superandas difficultates, quibus quidem superatis, fulgentissimis coronis eorum capita redimien-**

D. Greg. Nazian. in carmin. de Virginitate.

Ephes. 7.

D. Hierony.

Matth. 13.

3. Reg. 17.

Cant. 2.

mien-

mientur. Et quidem si rem bene perpendamus, ipsa nominis ethymologia perspicue satis indicat, fortitudinem cum virginitate coniunctam esse: nam si credimus D. Isidoro lib. Ethymologiarum, virgo à *virago* deriuatur, quod virilem, ac fortissimam foemina[m] significat; vel, si malumus D. Thomæ consentire 2. 2. qu. 123. art. 1. vbi vocem virginis, à *virore*, originem trahere putat; id etiam Virginum fortitudinem presertim, quia perfecta virginitas, etiam si per multi eius hostes eam marcescere moliantur, semper suum retinet virorem, & veluti viridis laurus à libidinis fulgoribus animum viriliter præseruat.

Hæc attentè consideranti videbitur forsitan non posse sublimius virginitatem extolli, quàm, quod inclyta pars corporis Christi sit; at altius illam extollit D. Basil.

D. Basil. Magnum quidem, vt vere dicam, est virginitas, incorruptibili Deo, vt ita dicam, hominem similem faciens. similia dicit Cyprian.

D. Cyprian. De habitu Virginum: Dei imago est, respondens ad sanctimoniam Domini: id est, ad puritatem Dei, quia sanctum, id est, quod purum, seu sine tetra. In eo etiam præcipue virgines diuinæ sanctitatis inueniuntur amultrices, quod terrenis affectibus morientes, soli Deo viuunt, ac perpetuam mentis, & corporis integritatem perpetuò conseruant vnde D. Grego. Nazianzen. beatissimam Trinitatem, primam Virginem appellat, quam in hoc & mentis, & corporis sui integritate virgines solummodo imitantur:

Prima Trinitatis Virgo est, siquidem Patre natus Anarcho
Filius est, nec enim Pater ortum traxit ab illo,
Vt ipse principium rerum, & vitalis origo,
Mox nec humano generauit sanguine natum.

Ad extremum (vt paucis multa comprehendam) Sapiens dixit: Omnis autem ponderatio non est digna continentis anime; ergo si virginem incorruptibile cœlum appl-

Eccles. 26.

les, non est digna ponderatio: si cœlesti regno illam compares: non est digna ponderatio: si angelum voces, non est digna ponderatio: si partem inclytam Christi, non est digna ponderatio: si imaginem Dei, non est digna ponderatio: aliquid igitur amplius latentis excellentiæ virginitas continet, soli Deo respectum, quod nos etiam religiosa admiratione suspicere, ac reuereri debemus: vnde, vbi nostra Vulg. legit: *Apprehendite disciplinam*: quædam translatio legit: *Osculamini filium*: alia vertit: *Adorate puritatem, vel virginitatem*: quo non obscure indicat, virginitatem Deo consecratam, tanquam imaginem diuinæ, ac increatæ virginitatis adoratione dignam esse. Quod sanè videtur non ignorasse Imperatorem Iustinianum, qui, vt constat ex § illud in quadam eius authent. nõ solum illius amator existit, dum ait: *Non Imperator enim castitatis sumus amatores, sed & cultores etiam*; vt ipse testatur in l. si qua, C. ad illud in Senat. Consul. offic. vbi ait: *Ipsi pudicitie, iben. quæquam semper colendam censemus*; Atq; hinc mod. n. n. est, quod Gentiles hanc virginitatis excellentiam adorantes, multipliciter illam coluere, magnosque ei honores detulerunt. nam in primis, vt tradit D. Hieron. C. ad Senat. aduers. Iouinia. Gentiles, ea præcipue ratione Dianam, & Mineruam tanquam Deas venerabantur, quia virgines illas esse certò sibi persuadebant; deinde, vt commemorat D. Hierony. lib. contra Iouin.

Imperator enim castitatis sumus amatores, sed & cultores etiam; vt ipse testatur in l. si qua, C. ad illud in Senat. Consul. offic. vbi ait: Ipsi pudicitie, iben. quæquam semper colendam censemus; Atq; hinc mod. n. n. est, quod Gentiles hanc virginitatis excellentiam adorantes, multipliciter illam coluere, magnosque ei honores detulerunt. nam in primis, vt tradit D. Hieron. C. ad Senat. aduers. Iouinia. Gentiles, ea præcipue ratione Dianam, & Mineruam tanquam Deas venerabantur, quia virgines illas esse certò sibi persuadebant; deinde, vt commemorat D. Hierony. lib. contra Iouin.

Romani tanto honore virgines prosequantur, vt, si Imperatores in curribus triumphantes, & de hostibus superatis trophæa referentes, Vestalibus virginibus obuiassent, eis de via cedere soliti essent: & merito quidem, quia Virginum triumphus de indomita carne celebrior, ac dignior erat, quàm si de hostibus etiam infestissimis exticisset, Salomone dicente: *Melior est patiens viro forti, & qui dominatur animo suo, expugnatore Vir-*

bum: par igitur erat, vt minor Imperatorum triumphus cederet maiori virginum. Accedit ad hæc, quod Imperator Iustinianus hanc legem condidit in virginitatis

Præcipue ratione Dianam, & Mineruam tanquam Deas venerabantur, quia virgines illas esse certò sibi persuadebant; deinde, vt commemorat D. Hierony. lib. contra Iouin.

Romani tanto honore virgines prosequantur, vt, si Imperatores in curribus triumphantes, & de hostibus superatis trophæa referentes, Vestalibus virginibus obuiassent, eis de via cedere soliti essent: & merito quidem, quia Virginum triumphus de indomita carne celebrior, ac dignior erat, quàm si de hostibus etiam infestissimis exticisset, Salomone dicente: Melior est patiens viro forti, & qui dominatur animo suo, expugnatore Vir-

bum: par igitur erat, vt minor Imperatorum triumphus cederet maiori virginum. Accedit ad hæc, quod Imperator Iustinianus hanc legem condidit in virginitatis

Præcipue ratione Dianam, & Mineruam tanquam Deas venerabantur, quia virgines illas esse certò sibi persuadebant; deinde, vt commemorat D. Hierony. lib. contra Iouin.

Romani tanto honore virgines prosequantur, vt, si Imperatores in curribus triumphantes, & de hostibus superatis trophæa referentes, Vestalibus virginibus obuiassent, eis de via cedere soliti essent: & merito quidem, quia Virginum triumphus de indomita carne celebrior, ac dignior erat, quàm si de hostibus etiam infestissimis exticisset, Salomone dicente: Melior est patiens viro forti, & qui dominatur animo suo, expugnatore Vir-

bum: par igitur erat, vt minor Imperatorum triumphus cederet maiori virginum. Accedit ad hæc, quod Imperator Iustinianus hanc legem condidit in virginitatis

tatis honorem, ut, cum Virgines nubentur, illorum viri in premium virginitatis arthas illis donarent, ut habetur ex text. in l. res vxoris. C. de donatione inter vitum & vxorem. Rosinus quoque refert, quod, si quæ virginum Vestalium per publicas ciuitatis vias egrediebatur, eadem stipantium caterua, qua Consules, ac summi Romæ primates incedere soliti erant, ipsa magno fastu, & apparatu procedebat. Idem etiam auctor scribit, Romæ moris esse, ut, si quis ad mortem damnatus per publicas vias duceretur, si Vestalem virginem offenderet, ab omni pœna immunis manebat, tantum honoris apud Romanos virginibus exhiberi solitum erat, quod, si in hoc genere argumenti sacra eloquia consulamus, pulchra multa reperiemus, quibus aperte constabit, quantum non solum terrestria animalia, sed & astra cœlestia, & spiritus angelici, immo, & ipsemet Deus virginitatem honorauerint. Reuocate quæso in memoriâ quod D. Damascenus tradit lib. 4. de fide cap. 15. nec voraces flammæ ignis tres pueros in camino Babylonis exurete, nec immanissimos leones Danieli quidquam lædere ausos fuisse, quia virgines erant. Mementote etiam illius, quod Patriarchis Ioseph, & Iacob in somnis contigit: nam ille, quia virgo tunc erat, clarissima solis, & lunæ astra visa sunt eum adorare; huic vero ostensa est mirabilis scala à terra vsque ad cœlum pertingens, in cuius summitate Deus ipse sedebat; & per eam Angeli ascendebant, & descendebant; nouit enim Iacob hunc fauorem sibi à Deo virginitatis causa impensum esse; nam, cum postea eadem illa via reuenteretur, amissa iam propter matrimonium virginitate, quanquam inuenit Angelos, non tamen pacificos, sed in modum exercitus pugnantis: & hinc est, quod antea dixerat: *Verè locus iste sanctus est, & ego nesciebam*, nunc verò in hæc verba prorumpit: *Cæstra Dei sunt hæc*: itaque virginitate amissa Angeli solum se ostendunt Iacob velut defensores, ne utiquam

tamen, ut sibi familiares, & ei æquales, velut antea.

Porro iam veniamus ad honores, quibus Deus optimus maximus virginitatem semper cumulauit. D. Augustinus meminit quarundam virginum, quarum vna cribrum aqua plenum manibus continebat, absque eo, quod nec gutta vna ex eo decideret, altera verò ut tradunt Ouidius lib. 9. Fastorum, & Titus Liuius lib. 9. de bello punico, nauim, quæ ex defectu venti ulterius progredi non poterat, zona, qua cingebatur, non minus velociter traxit, quam si à vento reperetur. Strabo etiam refert, virgines apud Persas Dianæ dicatas super ardentis prunas illæsis pedibus incesisse; quæ omnia ea ratione arbitror, Deum fieri permisisse, ut, etiam apud Gentiles, & Idolorum cultores virginitas in magno pretio haberetur, apud fideles vero in veteri lege hunc honorem contulit castitati, ut ex omnibus Tribubus, solum Tribum Leui sibi eligeret, in quo maximè castimoniam effulgere oportebat; eo, quod diuino famulatu Leuitæ essent mancipati. Quod, ut magis innoscat, obseruandum est, quod, ex duodecim lapidibus, quibus Rationale summi sacerdotis iusserat Deus exornari, tertius erat Smaragdus, in quo (ut tradunt D. Hierony. & Abulensis) sculptum erat nomen Tribus Leui, qui fuit tertius filius Iacob, ut iidem Doctores docent, per quod sine dubio voluit Deus significare, eos, quos sibi maiori vinculo copulabat, castitate, ac animi puritate conspicuos valde esse debere. Smaragdus enim (ut refert Valerianus) castitatis symbolum propterea semper existit, quia, si quis illum secum deferens, venæri valet, continuo rumpitur. Est etiam ad idem obseruatione dignum, quod Leuitia significat, ad illustrandum præsens argumentum non parum accommodata: primò, significat idem, quod assumptus, seu electus, ut notauit Diuus Gregorius super Ezechielem: sanè, si rem altius contemplemur, pretiosiora pignora,

M m quæ

L. v. C. de
huat. inter
vir. & vxor.
Rosinus de
virg. Vest.

Agia. ibid.

D. Damasc.

Daniel. 3.

Daniel. 6.

Genes. 37.

Genes. 28.

ibidem.

Genes. 32.

D. Aug. lib.
de ciui. Dei.

Strabo.

Exod. 28.

D. Hierony.

Abulen. sup.

cap. 28. Ex-

odi q. 12.

Pier. Valer.

libr. 4. de

Smarag.

D. Gregor.

quæ sibi Deus assumpsit, & ex omnibus elegit, virginitate præcelluerunt, vt his verbis acurè adnotauit magnus Pater Hieronymus: *In omni hominum genere optimus virgo fuit, inter homines optimus Christus, hic virgo fuit; inter mulieres optima Maria, hæc virgo fuit; inter Apostolos Paulus, per excellentiam Apostolus dicitur, & virgo hic fuit: inter martyres Stephanus, & Laurentius, & hi virgines fuere.* Secundo significat Leui: *Assistens Deo; scilicet per cogitationem, iuxta illud Pauli: Mulier innupta, & virgo cogitat, quæ Domini sunt: cum enim Virgines sint similes Angelis, non cessant clamare quotidie, vna voce dicentes: Sanctus, Sanctus, Sanctus: cuius sanè cantus suauissimus concentus, dulcissimaque armonia angelicos spiritus adedò exhilarat, vt ad illum auscultandum cum summo gaudio accedant, iuxta illud sponsi: quæ habitas in hortis amici auscultant te: quis ergo non miretur, tantam virginum esse excellentiam, vt Angeli dulcissimos cælestis patriæ hymnos, & suauissimos cantus audire assuefacti, Virginum melodiã diuinis laudes personantium attentis auribus auscultare de cælo veniant: quæ habitas in hortis, amici auscultant te? Tertiò Leui, vt tradit Diuus Ambrosius, idem denotat, quod *mem:* adedò quidem Deus sibi complacet in Virginibus, vt quasi Zelotypico amore ardens, velit virgines totas esse suas, totaliterque ab eo possideri, vt verba Iosue satis indicant: *non habebis Leui partem, nec possessionem cum fratribus suis, quia ipse Dominus possessio eius:* vnde, quando iussit Deus populo suo, vt legimus in lib. Numeror. quasdam ciuitates cum ciuibus suis pgnitus euertere, præcepit tamen, ne Virgines, vt potè quæ ad possessionem eius specialiter ratione pertinerent, interimerentur: *puellas tantum virgines reseruate vobis:* ecce, cum in illis ciuitatibus tanta esset statuum diuersitas, solis virginibus, tanquam rei sibi sacræ, hanc immunitatem Deus seruari voluit, vt nemo militum illas lædere, aut contingere auderet, sed sibi soli reseruari: *tantum virgines seruate.* Atque hinc colligo rationem, ob quam inter omnes cælicolas, soli Virgines deferant scriptum in frontibus nomen IESVS, iuxta illud Apocalyp. *habebant nomen eius scriptum in frontibus suis:* eam (ni fallor) opinor esse, quod specialiter ratione præ cæteris aliis beatis ad Christum pertineant, tanquam peculiaris eius possessio. Vnde, quemadmodum mancipiorum domini solent in eorum maxillis, vel mento, & pastores in ouium velleribus, signum aliquod imprimere, vt ad quem pertineant, dignoscantur; ita Deus Virginibus, quia specialissimo obsequij genere se ipsas emanciparunt, specialissimo etiam sacri nominis IESVS notamine frontes eorum præ omnibus aliis beatis condecorari voluit. Illud etiam adnotarim (quod ad virginitatis honorem non parum conducet) Deum olim conquestum fuisse de populo suo, quod mortuas Virgines non defleuisset, variisque eacommiorum honoribus mortem earum non cohonestasset: *Virgines eorum,* inquit Dauid, *non sunt lamentate:* vbi Hebræi legunt: *Virgines eorum non sunt laudate:* ecce volebat Deus, vt Virgines, instar magnorum Principum, tam in vita, quàm post mortem non solum lachrymis, & gemitibus, sed & variis præconiis, ac laudibus eas populus præsequeretur, quæ se totas Deo consecrauerant. Cui sit honor, & gloria in sæcula sæculorum. Amen.*

HOMI.

HOMILIA VI.

Virtutes variae, quibus B. Virgo in Templo effulsit, virginibus imitanda proponuntur; praesertim vero clausura, verecundia, otij vitandi cura, quae sunt velut propugnacula virginitatis, cuius custodia mira difficultas ex Patrum doctrina ostenditur: variaque ad illam superandam remedia traduntur.

Quam sancta, quam sincera, quam perfecta, quam coelestis, quam seraphica, quam omnibus numeris absoluta Mariana in Templo viuendi ratio fuerit, non aliunde probare adnitur, quam ex his, quae de illa ibidem commorante, praefectorum Patrum antiquitas contestata nobis reliquit. Ioannes Chrysof. ait: Beata Maria ultra omnem humane naturae modum, modestiam, atque temperantiam excoluit; ac ob id vniversorum Dominum in vtero gestare promeruit. Quod si qua virgo alia maiori modestia, vel ampliori puritate, aut maturitate praeter hanc ornata exiisset, illam sibi Dominus praehac ipsa omnino in habitaculum delegisset. idem etiam Chrysof. inquit: Maria non leuis, non iocosa, non caritatrix, non ruperum verborum amatrix, sicut solent plerumque puellae, quae libenter talia aut loquuntur, aut audiunt; non super virum oculos suos extulit, nec infixit aspectu. Ioan. Damascenus: Deinde in domo Domini plantata, & impinguata spiritu, veluti oliua fructifera, omnis virtutis habitaculum facta est, ab omni seculari vita, & carnali concupiscentia procul mentem sequestrans; sic virginem animam cum corpore conseruans, vt decebat eam, quae in sinu Deum susceptura esset: sancta enim existens in sanctis requiescit: sic igitur sanctificationem omnem exercet, & templum

sanctum, & admirabile Alifim Dei digne demonstratur. Epiphanius presbyter Constantinopolitanus in vita Virg. Erat docilis, & amans doctrinam, & non solum in sacris literis, sed etiam in lana, & lino serico, & hyssop laborabat; erat praeterea in sapientia, & intelligentia, super omnes illius seculi adulescentulas, cunctis admirationi, quae, & vere consuerit ea, quorum vsus erat in Templo sacerdotibus. D. Anselmus opusculo de forma, & moribus beatae Mariae; Mos tuus erat modice loquela, expedita obedientiae, munda proximationis, sine audacia, sine turbatione, sine ira, benigne saluans, eloquentiam eius homines mirabantur; & paucis interiectis, subdit: perseverans in orationibus, ferens paunum proprii coloris, lectionis, teinij, & labori manu, & omni bona virtuosae operationi se dederat. Eximias has Virginis virtutes Ambrosius cõtemplans, ad Virginis imitationem nos inuitans, ait: Sicut vobis tantam in imagine descripta virginis Mariae, & eius vita, in qua, velut in speculo, resulget species castitatis, atque forma virtutis. Hinc sumatis, licet exempla viuendi, vbi tantam in exemplari magisteria sunt expressa probitatis, quae quid corrigere, quid tenere debeatis, ostendunt. haec Sanctus Ambrosius: quibus non dissimilia scripsit D. Hieronymus epistola ad Paulam, & Eustochium in haec verba: Si placet vobis, charissime, talis, ac tanta Virgo placeat, & opus virtutis eius, cuius vita, omnium disciplina est, cuius mores, instituta sunt Ecclesiarum. Et quidem Ethnici philosophi putarunt magni momenti esse, praclarum alicuius viri viuendi rationem attendere, vt ad eius normam mores quisque suos efformaret; vnde Terentius in Adelphis dixit: Inspicere tanquam in speculo vitam hominum iubeo, atque ex alijs sumere tibi exemplum: & Seneca ad Lucillum scripsit: Elige tibi, cuius tibi placeat vita, quia opus est aliquo, ad quem mores nostri se erigant: ac tandem Cato inter sua documenta, hoc potissimum reliquit:

Multorum exemplo discite, quae facta sequarur,

D. Anselm.

Ambros. lib. de Virginib.

D. Hierony.

Terent. in Adelph.

Seneca ad Lucillum.

Cato in suis documentis.

Ioan. Chrysof. in Doctrina hypopant.

D. Chrysof. in c. l. Matt.

Ioan. Damasc. lib. 4. de cap. 15.

Que fugias, nobis vita est aliena magistra.

Ex unanimi igitur Patrum, quos re-
tuli, doctrina, tria præcipue virginibus imi-
tanda proponuntur: ad virginitatis earum
custodiam appetitæ necessaria. Primum,
clausura, & ad virorum consortio
omnimoda sequitatio, ut enim eleganter
dixit D. Hieronymus epistola ad Eustochium:

D. Hierony.

*Raro cogitatur in mente, quod
exteriore sensus non nutriunt; hæc enim sunt
fenestræ, hæc est, quæ nisi clausa fuerit, morti
patet introitus, & nil nisi funeste ingreditur;
in silentio autem, clausura, ac quiete cogitationes
peruere vitantur: idem etiã Hieronymus.*

Hieronym.

*epist. 22.
cap. 11.*

*idem Eustochio scribens, dicit: Caue, ne
domum exeat, & ne velis videre filias regio-
nis alienæ, quâuis fratres habeas Patriarchas,
& Israel parente lesteris; nam Dina domum
egressa corrumpitur; nolo igitur, te sponsum
querere per plateas, nolo te circumire angulos
civitatis. Zelotypus est Iesus, non vult ab alijs
videri faciem tuam: foris vagentur virginem
stultæ, tu intrinsecus esto cum sponso: & in e-
pistol. 3 ad Gaudentium ait: Nec liberius
procedat ad publicum, nec semper Ecclesiarum
querat celebritatem, in cubiculo suo totas de-
licias habeat. hæc ille: Ambrosius ad idẽ
super Lucam ait: Discite virginem sacre non
circumcurfare per alienas aedes, non demorari
in plateis: & in exhortatione ad Virgines
ait: Nullus sit sine matre progressus, que sit
anxia tui custos pudoris; ipsa quoque ad Ec-
clesiam progressio rarior sit adolescentulis. Sa-
cra Scriptura insignẽ illam sceminam Lu-
dith, clausuræ amantissimam proponit,
dicens: In superioribus domus suæ fecit sibi se-
cretum cubiculũ, in quo cum puellis suis clausa
morabatur. similem clausuram obseruasse
arbitror Saram, ut non obscure colligi-
tur ex lib. Genesis; cum enim tres Ange-
li Abraham inuifere venissent, non in-
uenerunt Saram, quia in penetralibus do-
mus latebat, nec inde exiuit, quousque
ab Angelis accessita fuit dicentibus: Vbi
est Sara vxor tua? Verũ non solum fi-
deles, sed & Ethnici homines magni mo-
menti esse putarunt sceminarum clausu-
ram ad pudicitiam conseruandam: ut*

D. Ambros.

Judith. 3.

Genes. 18.

enim refert Tiraquellus in l. i. connubiali,
Plutarchus testatur, moris fuisse apud
Bœtios, ut coniux ad nuptias curru du-
ceretur, & cum in domum reducebatur,
continuo aderant, qui currum combure-
bant, significare volentes, iam non vltra
opus sibi esse curru, cura perpetuo domi
consistere deberet.

*Tiraqu. in
lib. 1.*

Idem etiã Plutarchus commemo-
Phydiam, celebrem sculptorem, Veneris
pulchram statuam affabrefecisse, illam-
que super testitudinem quãdam posuisse,
tum, ut lento illo gressu, quo illa gradit-
ur, significaret, sceminam debere deambu-
laticem non esse; tum quia, sicut tes-
tudo non aliter de vno loco ad alium
mouetur, nisi intera domunculam suam
clausa, & eandem super se deferens; itã
scemina, & maximè virgo, tam ægre
ferre debet domus suæ clausura egredi, &
foris incedere, quã si totam domum
molem super humeros iatura esset. Tandem
D. Paulus hortatur, vxores clausuram
domus suæ seruare; nam vbi nostra
vulgata legit: ut sint domus curam habentes,
Tit. 2.

originale Hebræum habet, ut sint custodes
domus: atque huc arbitror tendere verba
Salomonis, dum de muliere prudenti
ait: Considerauit semitas domus suæ, & pa-
nem otiosa non comedit. Primum ait, illam nõ
per alias vias circumcurfare, nec per alias
peruagari ciuitatis plateas, quã per se-
mitas domus suæ. Secundò ait (quod
& nostro argumento deseruit) otiosi-
tatis inimicam esse: & panem otiosa non
comedit: hoc enim secundum est pro-
pugnaculum virginitatis: exercituum
autem, quo otium vitabat, adnotauit et-
iam Salomon: Et digiti eius apprehende-
runt fusum. Spiritus sanctus etiã in To-
biæ vxorem laudat, quod otii inimica te-
xerit: aiti vacaret. Hinc Hieronymus ad
Demetriadem honestissimam Virgineam
scribens, inquit: Habeo lanam semper in
manibus, vel flammis pollice sola deducito;

Tit. 2.

Proa. 11.

1bid.

Tobia. 2.

D. Hieron.

ad Demetriadem.

D. Hieron.

*in epist. ad
Lectam.*

ipsa

ipsi Romani solo lumine naturæ illustrati, ut auctor est Plinius, cum sponsam ad nubendum ducerent, manu illa fulsum deferrebat, ut hoc symbolico ritu aduerteret, non otio languere, sed labore manuum suarum illud continuo vitare debere: Alij vero Gentiles, ut significarent, longè à virginibus relegandum esse otium, si castitatis, thesaurum custodire velent, virginitatem in hunc modum descripserunt: perbellam quamdam, ac venustam puellam depingebant, capite cœlum tangentem, cuius dextera falicis ramum ferebat, sinistra vero examen apum continebat, falicis ramus symbolum erat castitatis (ut tradit D. Hieronymus super cap. 4. Zachariæ) quia, ut ipse ex Medicorum sententia testatur, flos eius aquæ immillus, & ebibitus, carnis petulantiam compescit, ac Venereis ardorem mitigat; ad custodiendam autem hanc castitatem per falicem significatam, duo præsentissima remedia ei exhibebant; primum, ut capite tangeret cœlum, hoc est, quæ sursum sunt, saperet, non quæ super terram, sed corde, & animo cœleste auxilium semper imploraret, quasi prædorascent id, quo Spiritus sanctus ait: *Quoniam aliter non possem esse continens, nisi Dominus dedisset.* Alterum remedium fuit, ut otiositatem diligenter vitaret, id enim sibi volebat examen apum, quas constat adeo laboriosas esse, & otij inimicas, ut longissima etiam itinera conficiant ad debitam fuit materiam quærendam; qua semel habita, nulli parcunt labori, quousque & mel, & ceram in humanos usus adeo necessariam elaborauerint. Non solum autem otiositas virginibus, sed cuiuscumque status & conditionis viris, ac feminis nocua, esse perhibetur, Ecclesi. 33. dicente: *Seruo maleuolo toruata, & compedes, mite eam in operationem ne vacet, multam enim malitiam docuit otiositas:* equidem cum Deus creauit hominem, noxiu eum esse otiosum in paradiso, ut verba Moysis testantur, sed cultorem illius eum constituit: *Tulit Deus hominem, & posuit*

eum in paradiso voluptatis, ut operaretur & custodiret illum: vnde quidam Imperatores Romani quasi primum patrem imitantes, ut referunt Cicero lib. de Senectū. & Fulgosiū tit. de otio honesto, hortos habebant, quos propriis manibus ad otium vitandum colebant, quod multorum scelerum origo esse solet, ut obseruauit Ouidius lib. 1. de remedio Amoris, dicens:

Queritur Aegysthus, quare sit factus adulter, Ouidius.

In promptu causa est, desidiosus erat.

Otia si tollas, periere Cupidinis arcus.

D. autem Bernardus in vniuersale loquens dixit: *Omnium tentationum & cogitationum malarum, & inutilium semina est otio vitando.* hanc fuisse legem stabilitam, ut refert Laertius lib. 3. c. 2. ut otiosi hominis haberentur tamquam rei omnium scelerum, de quibus accusarentur, ita ut nulla alia desideraretur probatio ad eorum punitionem.

Ad hæc, inter alia non pauca, quæ sacra Virgo in Templo degens, virginibus imitanda proposuit, modestia etiam fuit, & verecundia, quibus diuino sponso summo opere placuit. Memini Pamphilum poetam ineptè satis dixisse: pudorem filium esse rusticitatis:

Nam venit à sola rusticitate pudor.

Sed falsa eum sua fecellit opinio: nam, ut sapienter Valerius Maximus dixit *Ve. Valer. Max. recundia parens est omnis honesti, magistra inde verecund. nocētia; chara proximis, accepta aliens, omni loco omni tēpore fauorabilem proferens vultū.* vnde Ecclesiasticus inquit: *Gratia super Eccl. 26 gratiam, mulier sancta, & pudorata.* immo de Aristorelis filia fertur, quod interrogata; quinquam ex coloribus magis ei arderet, respondit: *Optimus color est, quem ingenium gignit pudor: videturque tententiam hanc didicisse à parente suo Aristotele in Arist. in Pol. Politicis, dicente: Plus homines, erubescētia rei amata, quàm alia eius perfectione capiuntur præcipue tam en apprime necessaria est adolecentibus, tam viris, quàm*

fœ niniis, vt eleganter docuit D. D. nbro
 D. Ambros. sua lib. i. de officiis in hæc verba: *In adole-*
lib. i. de offi. leſcentibus verecundia, velut quædam uirtu-
re. d. s. commendatur, & est prima disciplina;
hæc in ipſo corporis motu, gestu, & in ceſſu te-
nenda eſt, habitus enim mentis cernitur in ſta-
tu corporis, & vox quedam eſt animi corpo-
ris geſtus, vel motus: in ipſo quoque corporis
 D. Ambros. decore verecundia plus eminet. Atque hinc
 lib. 3. de Vir. est, quod ipſe D. Ambrosius lib. 3. de Vir-
 ginibus ſcitè adnotauit, inſignem vere-
 cundiam, quam præ ſe tulit Rebecca,
 Gen. 24. quando, vt legimus Genef. 24. ducta ad
 nuptias, & admonita, quod vir, qui à lon-
 ge videbatur, erat Iſaac, futurus eius ma-
 ritus, conſeſſim nulla interpoſita mora
 velo vultum ſuum cooperuit; manife-
 ſtum fanè ſuæ pudicitiaæ argumentum;
 nam, quæ marito proximè futuro præ ve-
 recundia faciem velabat, longè aberat ab
 illarum leuitate, quæ videre, & ab omni-
 bus videri deſiderant. De Abimelech nar-
 rat facta Scriptura, quod eximiam Saræ
 pulchritudinem admiratus, ne forſan
 aliis, quod ipſi contigerat, accidifſet, qui
 amoris illius flammis exarſit, mille ar-
 genteos ei donauit, vt velum emeret, quo
 verecundiam ſuam ostendens, miram
 vultus ſui venuſtatem, ac pulchritudi-
 nem contegeret: *Ecce mille argenteos dedi*
fratri tuo hoc erit tibi in velamen oculorum
ad omnes, qui tecum ſunt: ita hunc locum
 Tertul. interpretantur Tertul. lib. de velandis
 Iypō. Schol. Virginibus, Lypomanus in catena ſuper
 marginal. Gen. cap. 20. Marginaliſi Scholiaſtes in
 Gen. 20. Biblia Sanctis Pagnini. Ceterum non
 ſolum moralis diſciplina, ſed & natura
 ipſa, ſi non ſermone, ſaltem ipſo opere
 verecundiam virginibus libentiſſimè am-
 plectendam fore non obſcurè docuit:
 Plin. l. 7. c. 17. nam, vt auctor eſt Plinius, cadauera vi-
 rorum viſa ſunt ſuper aquam natate facie
 ſurſum reſpiciente: fœminarum vero,
 non niſi vultu verſus aquam conuerſo;
 quo natura ipſa verecundiam fœminas
 valde decere apertiffimè commonſtrauit.
 Atque hinc patet imprudentium qua-
 zundam Virginum dementia, quæ virgi-

nei pudoris in memores, cum eorum le-
 uitas, & in moſteſtia cunctis patula repre-
 henditur, ipſæ inſipienter reſpondent: ni-
 hili pendimus hominū dicta, & vt Hispa-
 ne dicitur: *Dignam que de Diis diuerſa: O ſtal-*
 tam reſponſionē: cuius ſtultitiam perſpi-
 cuit ſatis damnat illud, quod ſacta Num.
 historia cōmemorat: cum enim Deo di-
 centi velle populū ſuum peſte conſume-
 re: *Feriam igitur eos peſtilētia, atq; conſumā:*
 Moyses qui dem reſpondit, quod ſi id fa-
 ceret, anſam præberet Aegyptiis, vt dice-
 rent: *Nō poterat introducere populum in Ter-*
ram, pro qua iurauerat, idcirco occidit eos in
ſolitudine: quo audito (licet alioquin il-
 lud minimè Deus ignoraret) continuo ad
 exemplum noſtrum pepercit populo ſuo,
 & auertit malum, quod ei minatus fue-
 rat facere: ſi ergo Deus ipſe cauit, ne quid-
 quam Aegyptij contra illum dicerent, &
 ad id vitandum, euaginatam iræ gladiū
 in miſericordiæ vaginam miſit; quanto,
 quæſo, maiori cura nobis, & maximè
 Deo dicatis virginibus, cauendum erit,
 ne corporis leuitatem geſtus immode-
 ſtiā, licentioſam loquelā, aut inordinatā
 viuendi rationē, detrahendi occaſionem,
 obſeruantibus illas temerè præbeamus?
 His tantis admixculis clauſuræ: vere-
 cundiaæ, ac vitandi ortij ſollicitudinis, aliif-
 que ſimilibus, quæ longum eſſet percen-
 ſere, & prolixius pertractare, indiget ful-
 ciri virginitas, ne Virgines pudicitiaæ ſuæ
 iacturam miſerè patiantur: cuius eam po-
 tiſſimā arbitror rationem, quod vt vna-
 nimi conſenſu ſancti Patres conſeſtan-
 tur, multo difficilior ſit contra Venerem,
 quam contra Martē victoria, & ideo plu-
 ribus indiget adiuuentis, & ſubſidiis, vt
 de D. Auguſt. lib. de agone Chriſtiano
 ait: *Inter omnia Chriſtianorum tormenta, du-*
rora ſunt prælia caſticitatis, vbi continua pu-
gna, & rara victoria: Idem etiam Auguſti-
 nus de verbis Domini ſerm. 43. Nolumus,
 inquit, vt nulla ſit concupiſcentia, ſed non
 poſſumus, velimus, nolimus, habemus illas, ſi-
 ſerui-
 villant, blandiuntur, ſtimulant, ſurgere volumus,
 premunt: id ipſe ſatis expertus, ingenuè fa-
 retur

D. Aug. lib. 8. Confessionū cap. 7. quod quādo diuina inspiratio animum eius pulsabat, vt Christianæ militia nomen suum daret, nihil magis conuersionem eius retardabat, quā quod casū viuere deberet. Sed attendamus, quid in hoc genere argumenti dicat D. Hieronymus. Ceterū epistola ad matrem, & filiam in Gallia commorantes, dixit: Ferreas mentes libido domat: & epistola ad Nepotianum, quæ incipit: Petis à me, hæc scribit: Vide, ne sub eodem tecto inuaseras, nec in præterita castitate confidas, nec Samsonē fortior, nec Salomone sapientior esse potes: memento semper, quod paradisi colonum de possessione sua mulier eiecerit: In epistola etiam ad Amandum de quaestionibus noui Testamenti, obseruauit acutè, facilius conteri peccatorem de aliis peccatis, vt de homicidio, petiurio, & similibus, quàm de libidine, cuius redens rationem, inquit: Sola verò voluptas, ac libido etiam in ipso tempore penitentia præteritis stimulos patitur, & per hæc, quæ cupimus cogitantes, rursus fit materia delinquendi. Sæpe enim contingit, vt dum venerea crimina in confessione aperire parati, memoria euoluimus, Venereis laqueis iterum iteriamur. Iple etiam D. Hieronymus lib. epistolarum hanc difficultatem præsentens, ab omni humano consortio sequestratus, & velut alter Paulus, corpus suum castigans, & in seruitutem redigens, tot carnis stimulis agitabatur, vt diceret: Putabam me Romanorum interesse deliciis, & sicca iam carne præmortua, sola incendia carnis bulliebant: hæc Diuus Hieronymus. Audiamus nunc sanctum Ambrosium lib. de Dauid, dicentem: Samson validus, & fortis leonem suffocauit, sed amorem suum suffocare non potuit: vincula soluit hostium, sed suarum non soluit nexum voluptatum: messes incendit alienas, sed vnius ipse mulieris accensas igniculo, messem suæ fortitudinis amisit. Iple etiam lib. 4. super Lucam cap. 4. ad difficultatem hanc magis ostendendam narrat, quod cum quidam infirmus à Medicis moneretur, ceterò visum fore amissurum, si à matti-

monij vsu non se abstineret; ille rei difficultate perterritus, medicorum consilium respiciens, contumè in hæc verba prorupit: Vade amicum lumen: eligens magis Veneri vacare, quàm visum conseruare. Sed iam ad idem accedat Diuus Bernardus super Cantica dicens: Quatumuis in hoc corpore manens, profeceris, erras, si vitia putas emortua, & non magis suppressa; velis, nolis, infra fines tuas habitat Iebusæus, subiugari potest, non exterminari: Accedat etiam Diuus Cyrillus cath. 12. dicens: Non ignoramus castitatis gloriam, angelica enim est corona, & supra hominem est hæc perfectio: similia dicit Cassianus lib. 6. Vltra naturam est, carne circumdatum carnis aculeos non sentire. Ac rãdem, præter quotidianam experientiam, quæ non sine ingenti animi nostri detrimento in vincendis carnis illecebris miram difficultatem palam facit, id quod Lucas Euangelista cap. 4. narrat, nimirum, inter omnes illos ad cenam inuitatos, nullū licentiosius ab ea se excusasse, quàm qui vxorem duxerat, satis illam ostentat; quidam enim dixit: Villam emi, habe me excusatum; alter iuga bouum emi, & eo probare illa: qui vero coniugem acceperat, liberius: vxorem duxi, non possum venire: ecce nullus illorum præter istum, impotentiam allegauit, quo apertissimè significauit difficultatem, quam in abstinentendo à carnis deliciis præsentiebat, in gentem adeo esse, vt eam impotentiam vocare non dubitaret: vxorem duxi, non possum venire. Exstat ad idem Christi Domini testimonium, omni exceptione maius, dum per Matthæum de Virginibus loquens, dixit: Non omnes capiunt verbum istud, sed quibus datum est; qui potest capere, capiat; in quæ verba D. Hieronymus dixit: Nemo autem potest, sed hoc verbo: sed quibus datum est, fatum, vel fortunam introduci, sed iis datum esse à Deo, qui petierunt, qui voluerunt, qui, vt acciperent, laborauerunt. huc etiam facit, quod de matre fortissimi illius Ducis Achillis varij commemorant auctores, quæ cum quodam

D. Bernard.

D. Cyrillus.

Cassian. li. 6.

c. 6.

Luc. 4.

Matth. 19.

D. Hieron.

super cap. 19.

dam liquore vellet corpus eius inungere, ut illud obduraret, & contra aduersariorum tela robustius redderet, solum renes, ubi libido dominatur; absque vnctione prætermisit, significans in hoc, humanam industriam ad vincenda carnis incentiua minimè sibi sufficere posse. hæc enim sanctissimos quoque viros non semel superarunt, ut auctor est, & testis D. Bonauentura, qui in quodam suorum opusculorum, ait: *Sermo rigidus, & breuis cum mulieribus est adhibendus; nec tamen, quia sanctiores, eo minus periculosiores, quo enim sanctiores sunt, eo magis alliciunt, sub prætextu blandi sermonis, & immiscunt se vitis impiissimæ libidinis. Episcopus sum, in Christo loquor, crede mihi, quia non mentior, vidi cædros Libani, id est magnæ contemplationis viros, & magnos Prælatos Ecclesiæ sub hac specie corruisse, vidi de quorum casu non magis præsumebam, quam de Hieronymo, & Ambrosio. Atque hoc idem putant nonnulli significare voluisse antiquos Astrologos, dum Libram, & Taurum constituunt Veneris domum, cum enim Libra iustitiæ, Taurus fortitudinis symbolum sit, non obscure indicarunt, quandoque Venerem iustos, ac fortissimos viros superasse, & tamquam in propria domo diu in eis habitasse.*

D. Bonau. in
opuscul.

2. Cor. 4.

Quamuis autem hæc difficultas in superando infestissimo libidinis hoste, per totum genus humanum grassetur; quia (ut inquit D. Paulus) *habemus thesaurum in vasis fictilibus: vasa autem fictilia exigua, ac modicam vim habent ad resistendum: illa tamen magis viget in Virginibus, tum propter maiorem sexus imbecillitatem; tum quia, ut D. Hieronymus lib. de vitando suspecto contubernio, tam eleganter, quam verè dixit: Libido in Virginibus maiorem famem patitur, dum dulcius esse putatur, quod nesciunt: vnde oportet eas viriliter contra carnis illecebras pugnare, nisi velint ab eis facile superari; quod non obscure indicant verba Exodi: nam vbi nostra Vulgata ait: *Virgines in ostio tabernaculi exsorbasse: Hebræum**

Exod. 38.

originale habet: *In ostio tabernaculi militasse; cui lectioni consentanea sunt verba illa Cantico: Quid videbis in Suanite, Cant. 7. nisi choros castrorum? inaudita sanè copulatio castrorum cum choris: nam in castris pugnatur, in choris cantatur; in castris sanguis hominum spargitur, in choris oratio ad Deum effunditur; in castris tubæ ad prouocandos militum animos audiuntur, in choris psalterij, & organi voces sursum corda ferentes personant: quid igitur choris cum castris? multum per omnem modum, quia Virgo Deo dicata instar chori, diuinæ laudes in ore semper gerere, & instar castrorum militibus armis, inimiciæ carnis petulantiam continuò retundere debet. ad quod sanè alludens D. Ambrosius, pulchrè dixit: *Quid de Virginibus Bononiensibus loquar fecundo pudoris agmine, quæ relicto parentum hospitio, tendunt in tabernaculis Christi, infesse milites castitatis, nunc canticis spiritualibus personant, nunc victum operibus exercent: quia vero in castris arma spiritualia, non specula necessaria sunt, idcirco feminæ illæ militantes, quas nuper dicebam, non abs re vitrea specula abiectæ dicuntur; in hac enim Virginum militia non splendida specula ad ornatum, sed orationis, ieiunij, ac vigiliarum fulgentissima arma ad carnis lasciuam expugnandam desiderantur. Tandem hæc difficultatem duo mihi videntur mirum in modum augere: Primum est, quod caro, aduersus quam bellum geritur, præ nimia sua sagacitate mille stratagemata ad expugnandam animam excogitat, ut egregiè docuit fabulosa illa Ouidij narratio, singentis, acrem fuisse exortam pugnam inter Acheloo, & Herculem supremi Deorum filium; at videas Acheloo se infirmum, ac debilem esse, implens illud Proverbum: *Vbi non est fortitudo leonina, suppleat industria vulpina; vatiis incantationibus vtens, in serpentem se conuertens Herculem inuasit; sed victus Acheloo, ferocissimam tauri naturam assumpsit, & sic iterum cum illo congregiens, accessimè***

D. Ambrosius
1. de Virg.

Ouid. Fab.

Prover. 12.

acerrimè, vltra quàm dici possit, cum illo pugnavit: non dissimiliter in pugna illa spirituali inter corpus, & animam, de qua D. Paulus: *Caro concupiscit adversus spiritum: qui meritò filius supremi Deorum vocari meretur, iuxta illud eiusdem Apostoli: Ipsius enim, & genus sumus: appetitus sensitivus varias formas, instar Acheloo, induens, nunc, vt tortuosus coluber, innumeras insidias parat, nunc velut taurus excan descit, & fremit, vt spiritum expugnans, carni inferuire faciat, ecce non potest ex tanta huius hostis astutia, & sagacitate, non ardua valde, ac perdifficili reddi eius victoria. Secundum, quod eandem difficultatem aperitissimè demonstrat, illud est, quod in hoc spirituali bello non pugnat totus homo. Certè cum miles adversus alium militem insurgit, totus miles pugnat, spiritus, caro, pectus, brachia, manus, scemora, crura, & pedes pugnant, in hoc autem duello non totus homo, sed vna eius pars, scilicet spiritus pugnat adversus carnem, ad cuius latus innumeræ sunt hostium legiones adversus spiritum auxilium ei ferentes; si enim pulchram mulierem intuearis, agmina inimicorum confestim tecum pugnare incipiunt; pugnat decor frontis, venustas oculorum, pulchritudo vultus, rubicundo genarum, flavus color capillorum, caput exornatum, vbi tamquam è sublimi arce tot te hostes propugnant, quot capitis sunt capilli; quis autem non videat, vnus pugnantis adversus pœne infinitos hostes victoriam esse difficillimam, immo, & solis naturæ viribus impossibilem?*

Verùm, cum hucusque difficultatem libidinem superadi planè ostenderit, remedia opus est, ad illam vincendam adhibeamus: alij alia præstabant: ego vero, quia argumētum hoc alibi fusius pertractandum duxi, tria laconico (vt aiunt) stylo perstringam. Primum, & à Patribus sæpe inculcatum est, fuga ab hominum consortio, præcipuè tamen D. Hieronymus illud docuit in epist. ad Eustochium,

vbi Virgines alloquens, hæc aurea verba scripsit: *Viri cuiuscumque status, etsi cum sanctitas, exornet, etiamsi Ioanni Baptistæ equaretur in meritis, quaratim effugere faciem, nec liceat secum dilectione ferventi adstringi. credatis experio; nihil omnino est periculosius vivo, quàm mulier, & mulieri, quàm vir; vterque palea, vterque ignis, dicam audacter, prob dolor, Dei templa, spiritus sancti vasa, & Deo dicata edificata, nisi diligentissima serventur custodia, prostibula sunt, & auferuntur tam nobile depositum, tam preciosus thesaurus, irrecuperabile decus castitatis. omni igitur custodia servetur cor, super muros Ierusalem ponantur Custodes, tota die, ac nocte non dormiant, nec fur introeat, ne spolia auferat, quæ penitus recuperari non possunt. hæc ille. Ad hanc eandem cautelam habendam exhortans D. Augustinus Rusticum, ait: *Matrem tuam ita vide, ne per illam alias videre cogaris, quæ vrum vultus cordi tuo hereant; ancillas, quæ ibi sunt, tibi scias esse in insidiis, quia quanto vilior earum conditio est, tanto facilius ruina est: ecce Patres ad Virginitatem conservandam fugam consulunt, & labendi occasiones pœnitentia refecare moment. In cuius figuram lego lib. 2. Reg. 2. Reg. 5. cap. 5. quod cum Dauid à Deo sciscitaretur, quomodo expugnaret Philisthæos, responsum accepit: ne facie ad faciem in illos inuaderet, sed à tergo exercitum illorum irrumperet moliretur. sed videtur fortasse alicui, non esse hoc honorificum genus hostem devincendi; nam, vt refert Plutarchus in suis Apophthegmatibus, ad monitus Alexander magnus, non posse aliter Urbem quandam, quam sibi subiugare cupiebat, debellari, nisi nocturno tempore illam ingrediendo, cum ciues somno vacarent, respondit, se minimè id facturum, quia non vnerat velut latro ad surandam victoriam, sed vt fortissimus Dux ad illam de hostibus acriter pugnantibus, gloriose reportandam: non diffiteor, id honorificentius esse in temporali pugna, at longè diversum iudicium ferendum est in pugna spirituali adversus carnem, & sanguinem: confu-**

N n lens

D. Augustin.

2. Reg. 5.

Plutarch. in Apophthegm.

2. Reg. 5.

Ed. 5.

Ed. 17.

Ed. 17.

Ed. 17.

Ed. 17.

Ed. 17.

Ed. 17.

Ed. 17.

2. Reg. 5. lens enim Deus Dauidem, ne Philisthæos facie ad faciem aggredereur, sed à tergo eos expugnaret, significauit aperte carnē, & sanguinē non aliter melius uinci, quàm si eorum faciem fugiamus. arbitror etiā simul significasse, in Veneris peccatis nō esse aspiciendam faciem, hoc est, principium illorū, voluptatis dulcedinem preferens, sed aspiciendum potius tergum, hoc est, finem eorum, dolorem scilicet, & fastidium, quod ingerūt, & graue vulnus, quod animæ inferunt. Ad hæc, Christum Dominum obseruauit D. Athanasius exemplo suo nos docuisse, fugam, & caute- lam præsentissima remedia esse ad casti- tatem conseruandam; nam præterquam rarus erat sermo illius cum foeminis, vt patet ex testimonio Ioānis dicētis, quod discipuli videntes eum cum Samaritana sermonem iniisse: *Mirabantur, quod cum muliere loqueretur*, quasi rem nouam, & inusitatam intuerentur; præter hoc, in- quam, D. Athanasius versans illa Christi Domini verba ad Magdalenam: *Noli me tangere*: ait, propter tactū illi prohibuisse, quia solus, & sine teste aderat, vnde, cum illa postea venit cum aliis, osculum, & ta- ctum pedum non interdixit, vt Euange- lista testatur: id sanē fecit Christus, non vt in se, qui impeccabilis erat, alicuius mali periculum præcaueret, sed vt exem- plo suo nos edoceret, in hac materia nisi prolabi magis placeat, & cautos esse, & fugam arripere nos oportere.

Secundum remedium ad hunc hostem vincendum, timor est supplicij, quo id ge- nus peccati non semel Deus diuinæ iræ hastam vibrans acriter punire consueuit; propter illud namq; vniuersam terrā copioso illo aquarū diluuit inundauit; pro- pter illud super quinque Ciuitates misit de cælo fulgura, & ignem voracissimū, bre- ui tēpore illas absunētē; propter illud, Ruben maledictio patris sui grauiter tor- sit; propter illud insignem Ciuitatem Si- chem, & serē totam Tribum Beniamin deuastauit; propter illud subitanea morte Onan interemit, Amnon interfecit, Sara-

maritos suffocauit, falsos Senes in Susa- nam lasciuientes capite multauit; Dau- dem, & Salomonem variis plagis affecit; ac tandē propter illud eodem die viginti tria hominū millia populi Israelitici ene- cauit. & quidem si cuncta supplicia, qui- bus in hoc vitij genus diuina iustitia ani- maduertit, recensere vellem, tempus mi- hi potius, quam materia deficeret; quare Veneris cultores solum cum D. Paulo in- terrogabo: *Quem fructum habuistis in illis, in quibus nunc erubescitis? quoniam finis illorum mors est*: nullum alium responderē pote- runt se accepisse, quàm quod in hac vita inferni tormenta experiri cœperint; nam si castitas cælum est, luxuria infernus est; consequentiam hęc, & format, & probat D. Bonauentura; quia, sicut tria in infer- no vehementer excruciant, ignis, vermis, & fœtor; sic in libidinis peccato hæc tria grauem molestiam inferunt; ignis ardēs concupiscentiæ, quæ exurit; vermis conscientiæ, qui mordet; fœtor infamiæ, qui honorem denigrat; hi quidem meritō si- bi vsurpare poterunt verba illa Rebecca, dolentis se concepisse: *Si sic mihi futurum erat, quid necesse fuit concipere*: si momenta- nea delectatio tam graues exsoluit penas, quid opus erat Veneri vacasse, & cū tam certo animi, & corporis discrimine car- nis voluptatibus indulgisse.

Tertium denique remedium ad hunc hostem vincendum non parui momenti esse putauerim, si Virgines, vt viriliter pugnent, victoriæ suę immarcescibilem coronam, ac cælestis patriæ præmiū illud: *Vinceni dabo manna absconditum*: sibi ob oculos proponant. In cuius figuram sa- cra narrat eloquia, quod, vt Deus filiis Israel pugnam aduersus hostes suos susci- piendam suaderet, futurum præmiū illis proposuit in hæc verba: *Dabo vobis terram lacte, & melle manantem*: hoc est, terram fecundissimam, vberissimam, & bonis omnibus temporalibus affluentem: hic est cortex, literalis sensus horum verbo- rum; at si spiritus eorum medullā fugere cupimus, arbitror illis verbis significare voluisse,

voluisse, non aliter illos ad promissæ ter-
ræ dulcedinem peruenturos, quam per
laboris, & pugnae amaritudinem: sicut
enim candidum lac, prius est cruentus
sanguis, vt Medici docent, & dulce mel ex
amaris, & inspidis floribus conficitur;
non secus, vsque ad sanguinem, si opus
fuerit, resistere oportet Virgines, & per
mortificationis amaritudinem transire,
si cœlestis beatitudinis suauissimo lacte,
dulcissimoque melle perfrui desiderant.

Narrat Rosinus de Antiquitat. lib. 3. c. 19.
quod iuxta ianuam domus Deæ Vestæ,
vbi virgines Vestales suam virginitatem
ei dicabant, aderat arbor, nomine *Lothos*,
quam, obliuionis arborem vocabant, &
ex qua illæ capillos de capite suo præci-
sos pendebant, vnde ortum habuit Pro-
uerbium illud antiquum: *Lothos capillata*:
quam egregiè quidam Poëtarum descri-
psit:

*Vt quondã Vestæ scindebant sacra capillos;
In viridem iactans, virgo dicanda.*

Erat autem arbor hæc aspera, ac sentibus
plena, vt auctor est Polybius, fructus verò
illius dulcissimus. vnde originem sumpsit
Homeri, & Ouidij fabula, qui fixerunt,
Vlyssis socios, cum primum illius arboris
dulcem fructum degustarunt, patriam,
amicos, ac reliqua omnia obliuioni tra-
didisse, vnde Alciatus cecinit.

*Sic Ithacũ præmissa manus dulcedine Lothi
Liquerat, & patriam liquerat atq; Ducem.*
ecce Ethnici etiam homines solo lumine
naturæ ducti, ferè omnia, quæ hucusque
diximus, factitabant. Sub quibus sanè mi-
ra Virginitibus traduntur documenta, im-
primis ad ianuam templi Vestales virgi-
nes capillos scindebant, eosque super ar-
borem *Lothos* (arborem, inquam, obli-
uionis) proiiciebāt, quo genere ritus do-
cebantur, quæcunque mundi pulchra, &
grata sunt, honores, diuitias, parentes, &
cognatos perpetuè obliuioni cōmendare
debere. hoc, quid aliud erat, nisi quod

Dauid singulis Virginitibus suadet: *Obliuif-
cere populum tuum, & domum patris tui, &
concupisces Rex decorem tuum: Cum etiã
antiqui, Virgines illas Vestales intra do-
mum Deæ Vestæ simul habitare præci-
piebant, clausuram Virginitatis omninò
necessariam apertè docebant: quod verò
arbor illa *Lothos* talis naturæ esset, vt spi-
nis, ac sentibus esset plena, fructus verò
guttur dulcissimus, non obscure signifi-
cabat, oportere virgines, vt lauream vir-
ginitatis suæ suauissimum fructum degu-
stent prius per difficultatū sentes, spinas,
ac vepres, quas ad virginitatis custodiam
superare opus est, viriliter petranseant.*
Vel dicamus aliter, arborem illam *Lothos*
arborem Crucis delineare, clauorum sen-
tibus plenam, cuius fructus suauissimus
est animæ esurienti, vt testatur sponsa: *Et*

*fructus eius dulcis gutturi meo: ab hac ar-
bore suspendunt sacræ Virgines in tem-
plo dicatæ capillos cogitationum suarū,
in Christum solum fructum illius, cogi-
tatum suū iactantes, vt ab illo enutrian-
tur, iuxta illud Davidis: Iacta cogitatum*

*tuum in Domino, & ipse te enutriet: ex hac
item arbore suspendunt sacræ Virgines,
velut Israelitæ in salicibus organa sua,
hoc est delicias, diuitias, & honores, qui-
bus perpetuò priuari, amore Christi, eli-
gunt: in hoc Vlyssis sociis dissimiles val-
de, qui, vt narrat Homerus *odyssæ* 9. *Homer. od.*
& Ouidius 9. *Metamorph.* cum arbori illi 9.*

Lothos adhærentes, ab ea separari nolent, *Ouid. 9.*
tandem flagellis lacerari, ab ea discedere
compulsi sunt; longè aliter sacræ virgi-
nes Catharina, Agnes, Agatha, Cæcilia,
Lucia effecerunt, quæ virgarum flagellis
cæsæ, ferreis vnguibus excarnificatæ, ac
variis tormentorum generibus confectæ,
à Crucis arbore, & à Christo eius fructu
nec per momentum dimoueri po-
tuerunt. Cui sit honor, & gloria
in sæcula sæculorum.

Amca.

FINIS LIBRI TERTII.

Nn 2

DE SA-